ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΟΓΔΟΟΣ

1884

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ.

[ΙΟΥΛΙΟΣ – ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6 – ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΦΡ. 8

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπόλιτη
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΑΘΗΝΗΣΙ
Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Γραφεῖον τῆς Ἑστίας: Ἐπὶ τῆς Λεωφόρου Πανεπιστημίου, 39.
1884

Ἀριθ. 465 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος III' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 25 Νοεμβρίου 1884

Η ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

Α'.

Τὸ μικρὸν ξενοδοχεῖον τοῦ ἀγαθοῦ κύρ Μανώλη ἦτον εἰς ἀναστάτωσιν κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην τοῦ Νοεμβρίου. Εἰς ἐκ τῶν τακτικῶν αὐτοῦ πελατῶν, ὁ Ἰωάννης Καλλίδης, ἀνακηρυχθεὶς διδάκτωρ τῆς Νομικῆς μετ' ἐπαίνων παρέθετε τοῖς φίλοις τὸ εἰθισμένον γεῦμα. Οἱ συνδαιτυμόνες ἦσαν ὑπὲρ τοὺς δεκαπέντε, κατηριθμεῖτο δὲ μεταξὺ αὐτῶν καὶ ὁ ξενοδόχος, προσκληθεὶς εἰς ἀμοιβὴν τῆς αὐταπαρνησίας αὐτοῦ, διότι εἶχεν ἐκ τῶν προτέρων ἀνακηρύξῃ ὅτι τὴν ἑσπέραν αὐτήν:

— Γιὰ χάρι τῶν παλληκαριῶν τὸ κλείνει τὸ μαγαζί καὶ τὰ κάνει ὅλα θάλασσα.

Ὁ ῥητινίτης ξανθὸς καὶ διαυγὴς ὡς ἀναλελυμένον χρυσίον ἐκυκλοφόρει ἀδρῶς καὶ ἐκ τῶν παρακαθημένων τινὲς εἶχον ἔλθῃ ἤδη εἰς τὸ κέφι. Ὑπὲρ πάντας δ' ἐφαίνετο μεθυσθεὶς ξανθὸς ἀμύσταξ νεανίας, ἀβρόσαρκος ὡς κόρη, ἔχων τοὺς ὡραιοτέρους γαλανοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ κόσμου καὶ τὴν ἀσχημοτέραν ῥῖνα. Ἠγέρθη κλονούμενος, προέτεινε τὸ ποτήριον πλῆρες, προσήλωσεν ἀτενῶς τὸ βλέμμα εἰς τὴν ὀροφὴν καὶ ἤνοιξε τὸ στόμα ὡς θέλων νὰ ὁμιλήσῃ· ἀλλ' ἡ φωνή του ἐπνίγετο ἐν τῇ ἀσυναρτήτῳ βοῇ τῶν καγχασμῶν καὶ τῶν ᾀσμάτων. Τότε ὁ Ἰωάννης ἐπέβαλε σιωπήν:

— Παιδιά, εἶπεν, ὁ ποιητής μας ἐμπνέεται, θ' ἀπαγγείλῃ ποίημα· ἡσυχία ν' ἀκούσωμε.

— Ἡσυχία, ἡσυχία! ἔκραξαν πάντες· καὶ ὁ θόρυβος διεκόπη ἐν ἀκαρεῖ.

— Εἰς ὑγείαν τῆς ἀγάπης μου, ποῦ ἔχει μαλλιὰ χρυσᾶ σὰν τὸ κρασί! εἶπε τραυλίζων ὁ νεανίας, καὶ ἐκένωσε μέχρι πυθμένος τὸ ποτήριον.

— Οὐρρά! ἀνεβόησαν πάντες ποδοκροτοῦντες καὶ συρίζοντες.

— Ἐρωτευμένος ὁ ποιητής! ὁ Λαμαρτῖνός μας;

— Κι' ἀπὸ πότε αὐτό;

— Ποιὰ εἶν' ἡ ξανθὴ αὐτή;

— Δὲν βαρεθέσαι; ἰδέα του εἶνε...

— Τώρα θὰ μάθωμε· ἔννοιά σας! εἶπεν ὁ Ἰωάννης, καὶ ἀποταθεὶς πρὸς τὸν ξανθὸν νέον, ὅστις ἔκυπτε τὴν κεφαλὴν βεβαρημένην ἐκ τοῦ οἴνου:

— Μενέλαε, πῶς τὴν λένε ἐκείνη π' ἀγαπᾷς;

— Δὲν ξεύρω τὄνομά της, ἐψέλλισεν ἐκεῖνος.

Οἱ καγχασμοὶ ἐξερράγησαν ὡς βρονταί:

— Δὲν ξεύρει τὄνομά της!!..

— Μὰ τότε πῶς τὴν ἐγνώρισες;

— Δὲν τὴν ἐγνώρισα!...

Νέοι καγχασμοὶ ὑπεδέχθησαν τὴν δευτέραν ἀπάντησιν καὶ ἐν τῷ ἐνθουσιασμῷ εἰς τῶν συνδαιτυμόνων συνέτριψε τὸ πινάκιόν του.

— Μὰ τότε πῶς τὴν ἀγάπησες; ἐπηρώτησε καὶ πάλιν ὁ Ἰωάννης, ἐκπληρῶν τὰ πρῶτά του ἀνακριτικὰ καθήκοντα ὡς νομικός.

— Τὴν εἶδα δύο φοραὶς εἰς τὸν δρόμον... τὴν εἶδα χίλιαις φοραὶς εἰς τὠνειρό μου— τὴν ἀγαπῶ, τὴν ἀγαπῶ... Καὶ ἡ φωνή του ἐσβέσθη εἰς λυγμοὺς καὶ δάκρυα.

Οἱ παρακαθήμενοι δὲν ἐγέλασαν πλέον. Τὰ δάκρυα καὶ ὅταν ἀκόμη εἶνε κίβδηλα δάκρυα μέθης, ἐμπνέουσι τὸν οἶκτον, ἐνθυμίζουσι τὴν ἀληθῆ λύπην. Ἄλλως τε τὸ μεσονύκτιον εἶχε παρέλθῃ καὶ ἦτο καιρὸς ἵνα ἕκαστος ἀπέλθῃ εἰς τὰ ἴδια. Τὸν Μενέλαον ἀνέλαβε νὰ συνοδεύσῃ ὁ Ἰωάννης. Ἐκράτει δ' αὐτὸν καθ' ὁδὸν ἐστηριγμένον ἐπὶ τοῦ βραχίονός του, διότι οἱ πόδες του δὲν ἔβαινον ἀσφαλῶς. Οὐδένα λόγον ἀντήλλαξαν· ὁ νεανίας εἰς πάσας τὰς ἐρωτήσεις τοῦ φίλου του ἐτήρει ἀδιάλειπτον σιωπήν. Μόνον ὅταν ἔφθασαν εἰς τὸ δωμάτιόν του καὶ ὁ Ἰωάννης τῷ ηὐχήθη καλὴν νύκτα, ἐκεῖνος πάλιν ἀνελύθη εἰς δάκρυα ψελλίζων:

— Τὴν ἀγαπῶ, τὴν ἀγαπῶ!...

Β'.

Τῇ ἐπαύριον ὁ Ἰωάννης ἐξύπνησε λίαν πρωὶ ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν λαμπροῦ ὀνείρου. Ὠνειρεύθη ὅτι διωρίζετο ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης καὶ προσεκαλεῖτο εἰς τὰ ἀνάκτορα ἵνα δώσῃ τὸν νενομισμένον ὅρκον. Ἀλλ' εὑρεθεὶς αἴφνης ἐν τῇ ἀπογοητεύσει τῆς πραγματικότητος δὲν ἠδυνήθη νὰ κλείσῃ πλέον τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς ἁπλοῦς ἰδιώτης καὶ ἐνδυθεὶς μετέβη εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ Μενελάου, ἥτις δὲν ἦτο μακράν.

Ὁ Μενέλαος ἐκοιμᾶτο ἔτι, ἀλλ' ἀφυπνισθεὶς ἐκ τοῦ κρότου τῆς ἀνοιγείσης θύρας ἀνεκάθησεν ἐπὶ τῆς κλίνης.

— Καλὴ μέρα, Μενέλαε, πῶς πέρασες;

— Ἄ, ἐσὺ εἶσαι Γιάγκο; κἄτι πρωὶ ἔξω;

— Ἤλθα νὰ ἰδῶ τί κάνεις σήμερα;

— Γιατί; ἤμην ἄρρωστος χθές;

— Δηλαδὴ δὲν ἤσουν καὶ τόσον καλά· ἀλλὰ δὲν τρέχεις κανένα κίνδυνον, αὐταῖς ἡ ἀρρωστιαις εἶνε πάντα περαστικαίς:

— Δὲν θυμοῦμαι τίποτε· θὰ εἶχα πυρ κἄτι παραπάνω. Δὲν ξεύρω κἀν πῶς εὑρέθηκα 'ς τὸ σπίτι μου.

— Δὲν θυμᾶσαι οὔτε τί σᾶς εἶπες;

— Σᾶς εἶπα τίποτε;....

— Ὤ, βέβαια σᾶς ἐξωμολογήθηκες τὸν ἔρωτά σου...

— Τί! Τί!.., ἐφώνησεν ὁ Μενέλαος ἀνασκιρτῶν, σᾶς εἶπα πῶς ἀγαπῶ;...

— Καὶ μάλιστα μιὰν ποῦ μήτε τὴν γνωρίζεις.

Ὁ Μενέλαος ἀπέμεινεν ἄλαλος ἐπὶ μικρόν, εἶτα δὲ προσεῖπε θλιβερῶς μειδιῶν:

— Ἀνάθεμα τὸ κρασί, ποῦ κάνει γελοίους τοὺς ἀνθρώπους.

Ὁ Ἰωάννης συνεπάθει ἐγκαρδίως τὸν εὐαίσθητον καὶ ρεμβώδη αὐτὸν νέον, τὸν ὁποῖον οἱ ἄλλοι σκωπτικῶς ἀπεκάλουν ποιητὴν ἢ Λαμαρτίνον, διότι ἀπεστήθιζε στίχους τοῦ Λαμαρτίνου ἀντὶ ν' ἀποστηθίζῃ Νεαρὰς τοῦ Ἰρυστινιανοῦ. Τὸν ἐξετίμα δὲ ἰδίως διὰ τὴν ἀβροτητα καὶ εὐγένειαν τοῦ χαρακτῆρος καὶ διὰ τὴν ἀγαθότητα αὐτοῦ, ἥτις ἐξικνεῖτο ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ὄχι μόνον ἑαυτὸν ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἄλλους νὰ νομίζῃ ἀνικάνους πρὸς πᾶσαν κακὴν ἢ ταπεινὴν πρᾶξιν. Τὰς ἰδέας του περὶ μέλλοντος, τὰ οἰκογενειακά του, εἰς οὐδένα ἄλλον ἐνεπιστεύετο ὁ Ἰωάννης· ὁ Μενέλαος μόνος ἦτο ὁ ἀποθεματοφύλαξ αὐτοῦ, ἀσφαλὴς καὶ ἀδιάρρηκτος ὡς σιδηροῦν χρηματοκιβώτιον. Ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ζητήσῃ γνώμην τινά, μόνον πρὸς τὸν Μενέλαον ἀπευθύνετο· καὶ ἦτο βέβαιος ὅτι πάντοτε θὰ τὸν συνεβούλευεν, ἂν ὄχι τὸ συμφέρον, ἀλλὰ βεβαίως τὸ ὀρθὸν καὶ τὸ πρέπον. Καὶ ἤδη τὸ γλυκύτερον μυστικόν του μόνον εἰς τὸν Μενέλαον εἶχεν ἀποκαλύψῃ· ἦτο μεμνηστευμένος.

Πρὸ ἑνὸς ἔτους εἶχεν ἀγαπήσῃ ἐν Πάτραις, τῇ πατρίδι αὐτοῦ, κόρην οὐχὶ τόσον εὔμορφον ὡς αὐτὸς ἔλεγεν, ἀλλὰ καλήν, τόσῳ καλήν. Ἡ κόρη δὲν ἔμεινεν ἀδιάφορος εἰς τὸ αἴσθημα τοῦ νεαροῦ τελειόφοιτου. Καὶ τέλος ἐδόθη λόγος, κατὰ τὴν καθιερωθεῖσαν φρασεολογίαν, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι ὁ ἀρραβὼν θὰ μείνῃ μυστικὸς μέχρις οὗ ὁ γαμβρὸς λάβῃ τὸ δίπλωμά του. Ὁ Ἰωάννης, ὅστις δὲν εἶχε τόσην κλίσιν εἰς τὰ νομικά, ἐνισχυθεὶς ὅμως ὑπὸ τοῦ ἔρωτος — ὅστις δύναται ν' ἀναδείξῃ καὶ νομομαθεῖς ἀκόμη ὅταν θελήσῃ — ἐκλείσθη εἰς τὸ δωμάτιόν του ἐπὶ ὁκτὼ μῆνας καὶ ἐξῆλθε μόνον χθὲς τὴν ἑσπέραν, ὡς εἴδομεν, διδάκτωρ μετ' ἐπαίνων. Μετὰ δύο δ' ἡμέρας θ' ἀνεχώρει εἰς Πάτρας, ὅπου τὸν ἀνέμενεν, ἀντὶ παντὸς ἄλλου στεφάνου νίκης, ὁ γαμήλιος στέφανος.

Καθήμενος ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ φίλου του ἠτένιζε μετ' ἀνησυχίας τὴν ὠχρὰν αὐτοῦ κεφαλὴν κεκλιμένην ἐπὶ τοῦ προσκεφάλου:

— Μενέλαε, ἔχεις, ἀλήθεια, κανένα μυστικὸν πόνον κρυμμένον 'ς τὴν καρδιά σου; Ἡ χλεσινὴ ταραχή καὶ συγκίνησις, ἡ ὁποία δὲν ἦτον βέβαια μόνον ἀπὸ τὸ ὀλίγον κρασί ὁποῦ ἔπιες· ἡ σημερινή σου ἀνησυχία, διότι μᾶς ἐξομολογήθηκες πῶς ἀγαπᾷς, αὐτὰ ὅλα μὲ κάμνουν νὰ ὑποπτεύω ὅτι κἄτι ἔχεις καὶ κἄτι κρύβεις καὶ ἀπ' ἐμένα ἀκόμη.

— Λί, καὶ λοιπόν! εἶπεν ὁ νεανίας, καὶ ἐν νευρικῷ μορφασμῷ συνέπτυξε τὸ μέτωπον καὶ τὰς παρειάς, ἐνῷ πορφυροῦν χρῶμα ἐζωγόνησε τὴν μέχρι τοῦδε ὠχρὰν αὐτοῦ ὄψιν, θὰ σοῦ τὸ εἰπῶ. Δύο χρόνους τὸ ἔχω τὸ μυστικόν μου κρυμμένον εἰς τὰ βάθη τῆς καρδιᾶς μου, καὶ δὲν ἠθέλησα κανεὶς νὰ τὸ μάθῃ..... οὔτε σύ κἄν, ὁ μόνος μου ἀληθὴς φίλος, ὁ ἀδελφός μου. Μὴ μὲ εἰπῇς ἐγωϊστήν. Δὲν ἔκρυπτα τὸ αἴσθημά μου ἀπὸ ἐγωϊσμόν, ἀλλ' ἀπὸ ἐντροπήν. Ναί, πράγματι· ἐκείνην τὴν ὁποίαν ἀγαπῶ δὲν τὴν γνωρίζω... οὔτε τ' ὄνομά της, οὔτε τὴν πατρίδα της... τίποτε, τίποτε. Μόνον τὴν εἶδα... Ἀντίκρυσα τὰ μάτια της... καὶ ἐμείνα ἐξαφνα 'σὰν κεραυνόπληκτος. Κἄτι τι ἐκλόνησε τὴν καρδιά μου σὰν νὰ ἤθελε νὰ τὴν ξερριζώσῃ, καὶ κάποια φωνὴ μοῦ λεγε, γλυκεία, γλυκεία σὰν αὐράκιο τραγοῦδι: Νά, νὰ ἐκείνη ποῦ ἀγαπᾷς!.. Ἀπὸ τὴν πρώτη αὐτὴ στιγμὴ δὲν ἦτον πλειὰ ξένη γιὰ μένα. Μοῦ ἐφαίνουνταν σὰν νὰ τὴν εἶχα γνωρίσῃ κάπου 'ς ἄλλον κόσμον καὶ τώρα τὴν ξαναβλέπα πάλι ἐδῶ. Τὴν εἶδα ἀκόμη δύο, τρεῖς φοραις καὶ δὲν τὴν ξαναεἶδα πλειά. Κἄτι τι μοῦ λέγει πῶς οὔτε θὰ τὴν ξαναιδῶ ποτέ, ποτέ, ποτέ!

Ἔκρυψε τὴν κεφαλὴν εἰς τὰς χεῖράς του καὶ ἐστέναξε.

— Καϋμένε Μενέλαε, εἶπεν ὁ Ἰωάννης συμπαθῶς, τί κακὸν πρᾶγμα εἶνε ἡ αὐαισθησία καὶ ἡ ἰσχυρὰ φαντασία, αὐτὰ τὰ δύο σὲ τυραγνοῦν.

— Ὤ ναί, ναί! Ὅταν κάποτε εἶχαι ἡσυχος, θέκτείρω ἐμαυτόν, ἐντρέπομαι. Λί, λέγω, γιὰ μιὰ ἄγνωστη, γιὰ μιὰ γυναῖκα, ἡ ὁποία εἰς τὰ μάτια τοῦ ἄλλου κόσμου εἶνε τὸ πολύ, πολὺ ἀδιάφορος, νὰ ὑποφέρω ἐγώ; Γιατί; γιατὶ ἔχω αὐτὴν τὴν κατηραμένην καρδιά μου! Καὶ τότε μοῦ ἔρχεται νὰ σχίσω τὰ στήθη μου, νὰ τὴν ξεσπάσω σὰν ρίζα καὶ νὰ τὴν ρίξω εἰς τοὺς σκύλους, νὰ ἡσυχάσω. Νὰ ἤξευρες τί νύκτες περνῶ!... Πολλαὶς φοραὶς ἔχω τόσον δυνατοὺς παλμοὺς ποῦ νομίζω πῶς θὰ σκάσουν τὰ στήθη μου. Καὶ κοντὰ 'ς αὐτοὺς ὁ λογισμός μου γυρίζει, γυρίζει καὶ ἀνεβαίνει μέσα 'ς ἕνα κόσμον γεμάτον ἀπὸ ἄστρα· κατάλαμπρα καὶ φλογισμένα, ποῦ μὲ φωτίζουν καὶ μὲ καίουν συγχρόνως· τόσον κοντά τους φθάνω. Ἂν ἤμουν μουσικός, εἰς τὰς ὥρας μου αὐτὰς νομίζω πῶς θὰ 'μπορροῦσα ν' ἀνακλύσω τὸν πόνον μου εἰς μελῳδίας θαυμασίας. Ἂν ἤμουν ποιητὴς θὰ ἔγραφα εἰς στίχους μαργαριταρένιους τὸ μαρτύριόν μου... Θὰ ἠμπορροῦσα κἀν νὰ ξεθυμάνω. Ἀλλὰ δὲν εἶμαι τίποτε... ἀνίκανος, ἀμαθής, ἐλεεινός, γελοῖος.

Καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ.

Ὁ Ἰωάννης τὸν ἔσφιγξεν ἐν τῇ ἀγκάλῃ μετὰ τρυφερότητος μητρικῆς. Δὲν ἀπεπειράθη νὰ τὸν παρηγορήσῃ διὰ λόγων, ἀλλ' ἐκεῖνος αἴφνης ἀπεσπάσθη ἐκ τῶν χειρῶν του, κατῆλθε τῆς κλίνης καὶ ἀνέῳξε τὸ ἡμίκλειστον παράθυρον. Ὁ ἥλιος εἰσῆλθε θωπευτικώτατος.

— Τί ὡραία ἡμέρα χειμωνιάτικη... Κ' ἐγὼ σὲ πλήττω μὲ ταῖς ἀνοησίαις μου καὶ τὰ παιδιαρίσματα δάκρυά μου. Θὰ 'ντυθῶ νὰ πᾶμε περίπατον νὰ ἠλιασθοῦμε 'λιγάκι, καὶ νὰ μιλήσωμε γιὰ τὰ 'δικά σου. Πότε φεύγεις λοιπόν;

— Μεθαύριον τὸ πρωί, ἂν θέλῃ ὁ Θεός.

— Φαντάζομαι τὴν χαρὰν τῆς Μαργαρίτας, ὅταν θὰ ἔλαβε τὸ τηλεγράφημά σου χθὲς βράδυ. Κοντεύω νὰ γείνω κακός... ἀρχίζω νὰ σὲ ζηλεύω γιὰ τὴν εὐτυχία σου.

— Ἄφησε τὰς Ἀθήνας ὀλίγας ἡμέρας κ' ἔλα μαζί μου καὶ σύ. Θὰ σοῦ κάμῃ καλὸν τὸ ταξεῖδι καὶ θὰ ξεχάσῃς τὰ φαντασιόδη αὐτὰ βάσανά σου.

— Ὄχι, ὄχι! δὲν θέλω ν' ἀνακατώσω εἰς τὴν εὐτυχία σου τὴν ἰδική μου δυστυχία· ποτέ!

Εἶχεν ἤδη ἐνδυθῆ· ἔλαβε τὸν πῖλόν καὶ τὴν ῥάβδον του καὶ ἐξῆλθε μετὰ τοῦ Ἰωάννου. Ἄνευ οὐδεμιᾶς συνεννοήσεως διηυθύνθησαν πρὸς τὸ Στάδιον· ἐκεῖ ἦτο ὁ συνήθης καὶ φίλτατος περίπατος αὐτῶν.

Γ'.

Ὁ Ἰανουάριος, ὁ λευκογένειος αὐτὸς γέρων τῶν ἡμερολογίων, εἶχε καταστήσῃ τὰς Ἀθήνας λευκὰς ὅπως τὰ γένειά του διὰ σπιθαμαίου στρώματος χιόνος. Εὐτυχεῖς ὅσοι εἶχον πλήρη τὴν ἀποθήκην τῶν κάυσοξύλων, καλὴν ἑστίαν καὶ οὐδεμίαν ἐργασίαν, ἥτις ν' ἀναγκάζῃ αὐτοὺς νὰ ἐξέλθωσιν.

Ὁ Μενέλαος κατὰ τὸ τρίτον μόνον εὐτυχὴς ἦμενε κεκλεισμένος ἐν τῷ ψυχρῷ δωματίῳ του. Ἐκάθητο πλησίον τοῦ παραθύρου, ὅτε μὲν ὑψῶν τὸ βλέμμα πρὸς τὸν μολύβδινον οὐρανόν, ὅτε δὲ προσηλούμενος ὥραν πολλὴν ἐπὶ τῶν *Ποιητικῶν μελετῶν* τοῦ Λαμαρτίνου, ἃς ἐκράτει ἐπὶ τῶν γονάτων του. Μολονότι δὲ εἶχε περιβληθῆ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ διπλᾶ καὶ τριπλᾶ ἐνδύματα, ἀλλὰ τὸ χιονῶδες ψῦχος εἰσεχώρει εἰς τὸ δωμάτιόν του τὸ ἑστερημένον πυρᾶς, καὶ ὁ ἀτυχὴς νεανίας ῥιγῶν, πολλάκις ἠναγκάζετο νὰ καταλίπῃ τὴν παρὰ τὸ παράθυρον θέσιν, ἵνα περιπατήσῃ γοργῶς ἐπί τινα λεπτὰ κατὰ μῆκος τοῦ δωματίου προστρίβων καὶ ἐμφυσῶν τὰς ἐψυγμένας χεῖρας αὐτοῦ.

Ἦτο σχεδὸν μεσημβρία, ὅτε ἐκρούσθη ἡ θύρα τοῦ δωματίου του καὶ ἐγερθεὶς ἔσπευσε ν' ἀνοίξῃ. Περιβεβλημένος τὸν κηρωτὸν αὐτοῦ μανδύαν εἰσῆλθεν ὁ γραμματοκομιστής.

— Γράμμα συστημένον, εἶπε καὶ ἔτεινε τὸν φάκελλον ἅμα καὶ τὸ βιβλίον τῆς παραλαβῆς πρὸς τὸν Μενέλαον.

Ἔρριψεν ἐκεῖνος ἐν βλέμμα ἐπὶ τῆς ταχυδρομικῆς σφραγῖδος, ἥτις ἔφερε τὸ ὄνομα *Πάτραι*, ὑπέγραψε καὶ, ἅμα ἀπῆλθεν ὁ γραμματοκομιστής, ἔσπευσεν εἰς τὴν παρὰ τὸ παράθυρον θέσιν του, ἀποσφραγίζων τὸν βαρὺν καὶ σκληρὸν φάκελλον. Ὑπέθετε τί περιείχετο ἐντός. Ὁ Ἰωάννης τῷ εἶχεν ὑποσχεθῆ ὅτι θὰ τῷ στείλῃ προσεχῶς τὴν φωτογραφίαν τῆς μνηστῆς του. Ἐκ τῆς ἀνυπομονησίας κατέσχισε καὶ τὸν φάκελλόν καὶ μέρος τῆς ἐντὸς αὐτοῦ ἐπιστολῆς. Ἡ φωτογραφία ἀπεκαλύφθη — ἀλλὰ συγχρόνως κραυγή της ὀξεῖα, σπαρακτική, ἐξέφυγεν ἐκ τῶν χειλέων τοῦ νεανίου.

— Αὐτή, αὐτή!... ἐψέλλισε τρίζων τοὺς ὀδόντας, καὶ κατέπεσεν ἀσπαίρων ἐπὶ τοῦ δαπέδου.

Οἱ παροικοῦντες σπουδασταὶ ἔντρομοι ἐκ τῆς κραυγῆς ἐκείνης, ἥτις συνετάραξεν ὁλόκληρον τὴν σαθρὰν οἰκίαν, ἔσπευσαν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ Μενελάου· εὗρον δ' αὐτὸν ἄπνουν ἤδη, ἐκτάδην κείμενον ἐπὶ τοῦ δαπέδου καὶ κρατοῦντα ἐπὶ τῆς καρδίας τὴν φωτογραφίαν τῆς Μαργαρίτας, συντεθλιμμένην, κατεστραμμένην ἐκ τοῦ σπασμωδικοῦ συσφίγματος τῶν δακτύλων.

Πᾶσαι αἱ προσπάθειαι αὐτῶν ὅπως ἀναζωογονήσωσι τὸν νέον ἀπέβησαν μάταιαι· διακεκριμένος δ' ἰατρὸς προσκληθεὶς παραχρῆμα ἐβεβαίωσεν ὅτι ἦτο νεκρός, ἀποθανὼν ἐκ νοσήματος καρδιακοῦ, ἐκ τοῦ ὁποίου φαίνεται ὅτι ἔπασχε πρὸ χρόνου.

Γεωργιος Ἀρβεινης.

ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΓΑΘΟΕΡΓΙΑ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ

ΑΙ ΜΙΚΡΑΙ ΑΔΕΛΦΑΙ ΤΩΝ ΑΠΟΡΩΝ

(Ἐκ τῶν τοῦ Maxime Du Camp)

Ἀφιεροῦται τῷ θεραπευτηρίῳ «Ὁ Εὐαγγελισμός»

Β'. ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ.

Πολλοὶ τῶν δυστυχῶν τούτων ἀποκλείονται πάσης ἐργασίας, γενόμενοι παλιμπαιδες καὶ μόλις ἐννοοῦντες ἰδέαν τινὰ ἁπλῆν, μόλις δυνάμενοι νὰ ἐκφράσωσιν ἐπιθυμίαν, διότι δυσκόλως ἀρθροῦσι λέξεις τινὰς ἀσυναρτήτους. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ των δὲν ἔχουσι βλέμμα, ἔφθασαν εἰς τὴν ἐσχάτην βαθμίδα τῆς ἀνθρωπίνης κλίμακος. Ἄλλοι κατέδησαν ἔτι κατώτερον καὶ περιέπεσαν εἰς βίον κτηνώδη. Δέον νὰ ἐπιμελῶνται αὐτῶν καὶ νὰ ἀλλάσσωσιν αὐτοὺς ὡς μικρὰ παιδία, καθόσον οὐδενὸς ἔχουσι πλέον συνείδησιν, οὐδ' αὐτῶν τῶν φυσικῶν ἀναγκῶν. Εἶνε δὲ συνηγμένοι εἰς αἴθουσαν ἰδιαιτέραν πλησίον τοῦ θεραπευτηρίου — ὅπερ ἄτοπον — καὶ ζῶσιν ἢ μᾶλλον συντηροῦνται ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν ἀδελφῆς, ἥτις πολλάκις βεβαίως μετὰ πόθου ἀνεμνήσθη τῆς ἐποχῆς, ὅτε νέα οὖσα καὶ τὸ ποίμνιον αὐτῆς βόσκουσα, ἀνέπνεεν ἐλευθέρως τὸν καθαρὸν ἀέρα τῶν ἀγρῶν. Καὶ

καίουσι μὲν θυμίαμα, ἀλλ' ἡ ναυτιώδης ὀσμὴ μόλις μετριάζεται. Ὑπάρχουσι πρὸς τούτοις παράλυτοι, τυφλοί, δυστυχεῖς πάσχοντες ἐξ ἐπιληψίας, παράφρονες, οὓς κρατοῦσιν ἐνόσῳ εἶνε ἀκίνδυνοι, ὡσεὶ τὰ ἀνθρώπινα δεινὰ ἐπεσωρεύθησαν ἐκεῖ, ὅπως ἐμπνεύσωσι μετριοφροσύνην τινὰ εἰς τὸν βασιλέα τοῦ κόσμου. Δεινὰ ἀφ' ἑνὸς μὲν σωματικά, τὰ ὁποῖα βλέπομεν καὶ ψηλαφῶμεν καὶ συγκινούμεθα, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἠθικά, τὰ ὁποῖα ἀχθόμενοι μαντεύομεν. Βεβαίως τὸ ἵδρυμα τῶν Μικρῶν Ἀδελφῶν τῶν ἀπόρων εἶνε λιμὴν σωτηρίας καὶ καταφύγιον, ἀλλὰ διὰ τίνων ὑφάλων καὶ μετὰ πόσας τρικυμίας εἰσέρχονται εἰς αὐτόν; Ἐκεῖ ἐξακέλλουσιν ὑπάρξεις, οἵας ἀδυνατοῦσι νὰ ἐπινοήσωσιν οἱ ἐφευρετικώτεροι τῶν μυθιστορογράφων. Ἐὰν ἕκαστος διηγεῖτο τὴν ἑαυτοῦ ἱστορίαν, ἠθέλομεν θαυμάσει τὸ πλῆθος τῶν συμφορῶν καὶ τῶν κακῶν, αἵτινες ἐπιδαρύνουσι τὸν ἄνθρωπον. Πόθεν ὡρμήθησαν οἱ τλαίπωροι οὗτοι ὑπότροφοι; ποίαν ὁδὸν διήνυσαν; εἰς ποίους σταθμοὺς ἀνεπαύθησαν; ἐκ τίνων βαράθρων ἐξήχθησαν πρὶν ἢ γείνωσι δεκτοὶ εἰς τὴν φιλόξενον οἰκίαν; Δὲν κοινολογοῦσιν εὐκόλως τὸ περὶ τούτων ἀπόρρητον. Αἱ Μικραὶ Ἀδελφαὶ γινώσκουσιν αὐτό, ἀλλὰ σιωπῶσιν, ἐὰν δὲ μοὶ ἐγένετο ἐμπιστευτική τις ἀνακοίνωσις, δὲν δύναμαι νὰ μετα-δώσω αὐτήν. Ἱερεύς τις μοὶ ἔλεγε περὶ τῶν γερόντων ὁμιλῶν· « Ἐπανέρχονται ταχέως εἰς τὰ καλὰ αἰσθήματα ». — Ἐπανέρχονται ἀρά γε; Δὲν πιστεύω· οἱ πλεῖστοι πρῶτον ἤδη ἔρχονται εἰς αὐτά. Ὑπάρχουσι μεταξὺ αὐτῶν ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι εἶχον περιουσίαν τινὰ καὶ ἔζησαν τὸν βίον τοῦ σύριμοῦ· τινὰς ἤγαγεν εἰς τὴν πενίαν ἐπάγγελμα κακῶς ἐκλεχθὲν καὶ κακῶς ἐξασκηθέν· ἄλλοι διῆλθον διὰ τῶν δικαστηρίων καὶ τῆς εἰρκτῆς, ἄλλοι πάλιν, ἀτυχεῖς καὶ ἀπροστάτευτοι, δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀνθέξωσιν εἰς τὸν τῆς ζωῆς ἀγῶνα καὶ ἡττήθησαν ἐν αὐτῷ. Πολλοὶ παραχωρήσαντες τὴν μικρὰν αὐτῶν περιουσίαν εἰς τὰ τέκνα των, ὑπέστησαν παρ' αὐτῶν αἰκισμοὺς, καὶ ἐκδιωχθέντες ἠναγκάσθησαν νὰ ζητῶσιν ἐλεημοσύνην. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἄληται, οὓς οὐδεὶς νόμος ἠδυνήθη νὰ δαμάσῃ, οὐδὲν ἐπάγγελμα νὰ χαλινώσῃ καὶ οἵτινες, ὅμοιοι πρός τινα μεταβατικὰ πτηνά, ὑπήκουσαν εἰς τὸ ἀήττητον τῆς φύσεως αὐτῶν ὁρμέμφυτον· τούτους ἀδυνατοῦσι νὰ κρατήσωσι. Καὶ προσπαθοῦσι μὲν νὰ μείνωσι, νὰ συνειθίσωσιν εἰς ζωὴν τακτικήν, νὰ ὑποδάλωσι τὴν ἀδάμαστον ἀνεξαρτησίαν των εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ἐν κοινῷ βίου, ἀλλ' εἰς μάτην. Δύναμίς τις ἄγνωστος ἄγει αὐτοὺς ἔξω καὶ κατάκλίνονται ὑπὸ τὰς γεφύρας, εἰσέρχονται λάθρα εἰς ἀσθεστοκαμίνους, κοιμῶνται εἰς τὸν ἥλιον ἐπὶ τῶν ὀχυρωμάτων, ἐνίοτε δὲ συλλαμβάνονται, ὁδηγοῦνται εἰς τὴν ἀστυνομίαν καὶ στέλλονται εἰς δημόσιόν τι ἄσυλον, ἀλλὰ μὴ δυνάμενοι οὐδ' ἐκεῖ νὰ μείνωσι, δραπετεύουσι καὶ ἐπαναστρέφουσιν εἰς τὴν προσφιλῆ αὐτοῖς ἀλητείαν, ἕως οὗ κατάλάβῃ αὐτοὺς ὁ θάνατος ἐπὶ τοῦ χείλους χάνδακός τινος, ἐπὶ τοῦ κραββάτου τοῦ νοσοκομείου ἢ εἰς τὸ κελλίον τῆς εἰρκτῆς.

Τῶν γυναικῶν ὁ βίος δὲν ὑστερεῖ κατὰ τὰς περιπετείας. Πολλαὶ αὐτῶν ἔζησαν ἡμέρας δόξης καὶ ἤκουσαν τοὺς φοιτητὰς χειροκροτοῦντας βακχικόν τι ἆσμα ἐπιτυχῶς ἐκτελεσθὲν ἢ ὀρχηστικὸν ἄθλον ἤκιστα σεμνοπρεπῆ. Αὗται εὐκόλως ἀναγνωρίζονται, καίτοι ἔχουσαι ρυτίδας καὶ κόμην λευκὴν καὶ τὴν τοῦ ἐσχάτου γήρατος ἐν γένει παρακμήν, καθότι ἐν τῇ στάσει αὐτῶν, ἐν τῷ λοξῷ τοῦ βλέμματος, ἐν τῷ ἀναιδεῖ τῆς ὄψεως, διετήρησάν τι τὸ ἀναμιμνήσκον τὰς ἀρχαίας προκλήσεις, ὡς κενή τις καὶ τεθραυσμένη φιάλη διατηρεῖ τὸ ἄρωμα τοῦ μύρου, τὸ ὁποῖον περιέκλειεν. Ἐκ τῆς ἐξογκώσεως τῶν τενόντων τοῦ λαιμοῦ διακρίνονται ὅσαι ἔσυράν ποτε τὴν ἅμαξαν τῆς λαχανοπώλιδος· αἱ δὲ ἔγγαμοι, ἐκ τοῦ χρυσοῦ δακτυλίου τοῦ λάμποντος ἐπὶ τοῦ δακτύλου των. Ὅσον πτωχή, ὅσον πεινάλεα καὶ ἂν ἡ γυνή τις, δὲν ὑπάρχει παράδειγμα τοῦ νὰ ἐνεχυρίασε τὸν νυμφικόν της δακτύλιον, τὸν ὁρατὸν τοῦτον μάρτυρα τῆς νομιμότητος τοῦ βίου της, οὐδὲ κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν τῆς μεγίστης στενοχωρίας. Τοῦτο εἶνε γνωστὸν εἰς τὸ ἐνεχυροδανειστήριον (Mont de-piété). Αἱ γυναῖκες εἶνε μᾶλλον δυσδιάκριτοι τῶν ἀνδρῶν· οὗτοι, ἐκτὸς ὀλιγίστων ἐξαιρέσεων, εἶνε ἤπιοι καὶ μετὰ σεβασμοῦ ὑπείκουσιν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀδελφὴν τὴν μητρότητα. Αἱ γυναῖκες, μᾶλλον νευρικαί, βασανιζόμεναι δὲ ὑπὸ τῶν ἀναμνήσεών των καὶ καυχώμεναι ἐπὶ τῷ παρελθόντι βίῳ, ὃν παραδέξως πως μεγεθύνουσι, πρὸς δὲ μὴ ὑφιστάμεναι ὡς οἱ ἄνδρες τὴν τοῦ ἑτέρου φύλου ἐπιρροήν, ἀπειθοῦσιν ἐνίοτε, μεμψιμοιροῦσι, κλαίουσι καὶ καταρῶνται τὴν τύχην. Διὰ τρόπου καλοῦ τὰς καθησυχάζουσιν, ἀλλ' ἐνίοτε δὲν κατορθοῦσι νὰ τὰς καταπραύνωσιν εἰμὴ μόνον διὰ προσθέτου κυάθου καφέ. Εἰς τὸ δέλεαρ τοῦτο οὐδεμία ἀνθίσταται· ὀργή.

Αἱ Ἀδελφαὶ καλοῦσι τοὺς εὐπειθεῖς τούτους ὑποτρόφους καὶ τὰς ἀπειθεῖς ὑποτρόφους « καλοὺς μικροὺς γέροντας » καὶ « καλὰς μικρὰς γραίας » αἱ δὲ ἴδιαι καλοῦνται « καλαὶ μικραὶ ἀδελφαί », ἡ δὲ ἡγουμένη « καλὴ μικρὰ μήτηρ ». Πάντες εἶνε καλοὶ καὶ μικροί. Αἱ παιδαριώδεις μὲν αὗται ἀλλὰ συγκινητικαὶ ἐπιλήψεις ἀποδεικνύουσι πόσον ἡ παιδαρχία εἶνε μαλακὴ καὶ ἀνάλογος πρὸς τὴν ἀδυναμίαν τῶν διοικουμένων. Ἐνίοτε αἱ ἀδελφαὶ ἀποστρέφουσι τὴν κεφαλήν, ἵνα μὴ ἴδωσι καὶ μὴ ἀναγκασθῶσι νὰ ἐπιπλήξωσι. Δὶς τῆς ἑβδομάδος αἱ θύραι ἀνοίγονται καὶ οἱ ὑπότροφοι ἔχουσιν ἄδειαν ἐξόδου ἀπὸ τῆς πρωΐας μέχρι τῆς ἢ τῆς ἑσπέρας. Πολλάκις εἰς τῶν καλῶν μικρῶν γερόντων ἢ μία τῶν καλῶν μικρῶν γραιῶν ἐπανέρχονται τραυλίζοντες καὶ ἔχοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς λαμπροὺς καὶ τὸ βάδισμα ἀδέξιον. Αἱ Ἀδελφαὶ προσποιοῦνται ὅτι δὲν παρατηροῦσι τὸ τοιοῦτον. « Πόσον εὐκόλως μεθύσκονται »! μοὶ ἔλεγε μία ἡγουμένη. Ἀλλ' ἐὰν ἐπὶ τῆς κλίμακος ἢ ἐν τῷ ὑπνωτηρίῳ ἀνάκρουσις τις τοῦ καπηλείου ἐκδηλωθῇ δι' ἄσματος ἀσέμνου ἢ δι' ἀπρεποῦς χειρονομίας, ἡ Μικρὰ Ἀδελφὴ ἐπεμβαίνει καὶ τιμωρεῖ τὸν πτώσκοντα διὰ στερήσεως ἐξόδου. Αὕτη δὲ εἶνε ἡ μεγίστη ποινὴ καὶ σπανίως ἐπιβάλλεται. Εἰς τὰ δυστυχῆ ἐκεῖνα ὄντα μία ὑπολείπεται εὐχαριστήσις, ἡ τοῦ παρελθόντος λήθη. Ὁ οἶνος συντελεῖ εἰς τοῦτο, διὸ καὶ δὲν ἐλέγχονται αὐστηρῶς ἐὰν μὴ συμβῇ σκάνδαλον. Ἐπὶ ἀκρατείᾳ κατηγορούμεναι ἀπολογοῦνται λέγοντες· « Εἶμαι ὀλίγον στὸ κέφι καὶ μὲ ἐπιπλήττουν ὡσὰν νὰ ἤμουν στουπί ». Αἱ λεπτολόγοι αὗται διακρίσεις ἐμβάλλουσιν εἰς ἀμηχανίαν τὰς Μικρὰς Ἀδελφάς. Ἵνα ὦσι βέβαιαι ὅτι δὲν πράττουσιν ἀδίκημα, συνεβουλεύθησαν τὸν γενικὸν ἡγούμενον ἀββᾶν Le Pailleur, ἐρωτήσασαι αὐτόν· « Πῶς δύνανται νὰ διακρίνωσι μετὰ βεβαιότητος ὅτι ἄνθρωπός τις εἶνε εἰς κατάστασιν μέθης; » Ὁ ἀββᾶς ἀπήντησεν ὅτι « ὅταν καλός τις μικρὸς γέρων δὲν δύνατται νὰ διακρίνῃ ὄνον ἀπὸ ἀλάξης χόρτου συρομένης ὑπὸ τεσσάρων ἵππων, δυνάμεθα νὰ συμπεραίνωμεν ὅτι ἔπιεν ὑπὲρ τὸ δέον. . . . » Εἶνε δύσκολον νὰ ἔχῃ τις μείζονα ἐπιείκειαν.

Ἐν τοῖς καταστήμασι τὰ φῦλα εἶνε κεχωρισμένα; καὶ ὑπάρχει τμῆμα τῶν ἀνδρῶν καὶ τμῆμα τῶν γυναικῶν. Βλέποντες τοὺς ὑποτρόφους, χάριν τῶν ὁποίων τοιαῦτα λαμβάνονται προφυλακτικὰ μέτρα, τὴν κατάπτωσίν των, τὴν σωματικὴν παραμόρφωσιν, τὴν ἀδυναμίαν, ἀκούτες μειδιῶμεν, καὶ ὅμως φαίνεται ὅτι εἶνε ἀπαραίτητα. Οἱ συνεζευγμένοι — ὑπάρχουσι τοιοῦτοι παρὰ ταῖς Μικραῖς Ἀδελφαῖς — δύνανται νὰ συνέλθωσι πρὸς στιγμὴν τὴν ἑσπέραν μετὰ τὸ δεῖπνον. Ἀλλως δέ, ὁμιλοῦσι πρὸς ἀλλήλους οἱ ὑπότροφοι ἀμφοτέρων τῶν φύλων μετά τινος ἐπισημότητος. Οἱ γέροντες λέγουσιν « αἱ κυρίαι », αἱ γραῖαι λέγουσιν « οἱ κύριοι ». Ὅταν κατὰ τύχην συναντῶνται ἐξ τινα δίοδον ἢ ἐν τῷ κήπῳ, ἀντιλλάσσουσι χαιρετισμοὺς καὶ ὑποκλίσεις. « Τί νὰ σᾶς εἰπῶ, κύριε πρόεδρε, » ἔλεγεν ὀγδοηκοντούτης γέρων, ὃν εἶδον εἰς τὸ κρατητήριον τῆς ἀστυνομίας « ἡ καρδία δὲν γηράσκει ». Ἑκάστη λοιπὸν οἰκία διαιρεῖται εἰς δύω διακεκριμένα τμήματα καὶ ἰδιαιτέρας αἰθούσας, ἑστιατόρια, ὑπνωτήρια καὶ θεραπευτήρια διὰ τοὺς ἄνδρας καὶ διὰ τὰς γυναῖκας. Εἰς τὰ εὐρύχωρα καταστήματα οἱ ἄνδρες ἔχουσι καὶ καπνιστήρια, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ κῆποι δὲν εἶνε κοινοί. Οἱ ἄνδρες ἔχουσιν ἴδιον κηπάριον, ὁμοίως δὲ καὶ αἱ γυναῖκες· συνέρχονται δὲ μόνον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὅπου καθ' ἑκάστην πρωΐαν γίνεται λειτουργία. Οἱ ὑπότροφοι ψάλλουσι δῆθεν αὐτήν· πράγματι τὴν ψελλίζουσι· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ τὰ φῦλα εἶνε κεχωρισμένα, οἱ ἄνδρες ἱστανται ἀφ' ἑνός, αἱ δὲ γυναῖκες ἀφ' ἑτέρου. Εἰς τὸν νάρθηκα, συγκοινωνοῦντα ἀμέσως μετὰ τοῦ θεραπευτηρίου, κυλίουσι τὰς ἕδρας τῶν παραλύτων καὶ τῶν παλιμπαίδων, οἵτινες παρευρίσκονται οὕτω εἰς τὴν λειτουργίαν.

Ἡ ἡγουμένη εἶνε κυρία ἐν τῷ καταστήματι, τὸ ὁποῖον διοικεῖ, ὡς ὁ πλοίαρχος ἐπὶ τοῦ πλοίου, τὸ ὁποῖον κυβερνᾷ. Δέχεται ἢ ἀποπειρᾶται τὰς περὶ εἰσαγωγῆς αἰτήσεις, λαμβάνουσα ὑπ' ὄψει μόνην τὴν σωματικὴν κατάστασιν καὶ τὴν ἔνδειαν τῶν αἰτούντων, πρὸς δὲ καὶ τὰς κενὰς θέσεις.

Αἱ θέσεις εἶνε ὀλίγαι, ἀληθῶς εἰπεῖν δὲν ὑπάρχουσι· τὰ καταστήματα εἶνε πλήρη, κρούονται δὲ νυχθημερὸν αἱ θύραι αὐτῶν· διὰ μίαν θέσιν κενὴν παρουσιάζονται πεντήκοντα ἄποροι, πολλοὶ δὲ εἶνε ἐκεῖνοι, οὓς δὲν ἠδυνήθησαν εἰσέτι νὰ δεχθῶσι, ἀλλὰ θὰ προσλάβωσιν ἅμα κενουμένης κλίνης τινός. Ὅπως δεχθῶσιν αὐτούς, οὐδὲν ἀπαιτοῦσιν ἐκτὸς μόνον νὰ εἶνε γέροντες καὶ ἀνίκανοι νὰ ποριστῶσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Ἀγνοοῦσαι τὸν νόμον τῆς 24 βενδεμιαρίου ἔτους β', τὸν ὁρίζοντα ἑξάμηνον διαμονὴν εἰς τοὺς ἀπόρους, ὅπως ἀποκτήσωσι δικαίωμα συνδρομῆς, δὲν ὑποβάλλουσιν αὐτοὺς εἰς ἐξέτασιν, ὡς πράττει πρὸς ἀσφάλειάν της ἡ δημοσία ἀγαθοεργία, προσπαθοῦσι δὲ νὰ δέχωνται πρῶτον τοὺς πένητας, καὶ ἔπειτα νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς κατοικίας αὐτῶν. Δὲν ἐξετάζουσι δὲ οὐδὲ τὴν ἐθνικότητα τῶν ζητούντων καταφύγιον.

Ἐν τῇ κοινῇ αἰθούσῃ ἑνὸς τῶν ἐν Παρισίοις καταστημάτων εἶδον πρεσβύτιδα συνεσπειρωμένην παρὰ τὴν θερμάστραν. Ἦτο Γερμανίς, οὔτε λέξιν τῆς γαλλικῆς ἐννοοῦσα. Ὀξυμακρὰν αὐτῆς Ἰταλὶς μώψ, τυφλὴ σχεδόν, στηριζομένη ἐπὶ τοῦ παραθύρου, προσεπάθει νὰ ῥάψῃ καὶ ἔφερε τὴν βελόνην τόσον ἔγγυς τοῦ προσώπου της, ὥστε ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἐκέντα τὴν ῥῖνά της. Ἔλεγεν « accidente! » καὶ ἐξηκολούθει. Ἠδυνάμην νὰ προβῶ καὶ περαιτέρω, ἐὰν ἤθελον νὰ θίξω τὸ περὶ θρησκείας ζήτημα, νὰ ἀποκαλύψω δὲ ἴσως παράδοξα πράγματα. Ἔτι μᾶλλον ἢ ἡ δικαιοσύνη, ἡ ἀγαθοεργία ὀφείλει νὰ ἔχῃ δεδεμένους τοὺς ὀφθαλμούς.

Τὰ καταστήματα ταῦτα εἶνε ἡσυχώτατα. Αἱ Μικραὶ Ἀδελφαὶ μόνον ζητοῦσι δικαίωμα τὸ ἀγαθοεργεῖν, οἱ ὑπότροφοι δὲ τὸ ἀποθνήσκειν ἐν εἰρήνῃ. Ἐνίοτε ὅμως οἱ πρεσβύται παράσσονται καὶ προσπαθοῦσι ν' ἀνεύρωσιν εὐκαμψίαν τινά. Τὴν 16 τοῦ παρελθόντος Ἰανουαρίου, ἐπισκεφθεὶς ἓν τῶν καταστημάτων τῶν Μικρῶν Ἀδελφῶν, εὗρον αὐτὸ πλῆρες θορύβου. Ἠρχόμην ἐν ἀγνοίᾳ μου καθ' ἣν ἡμέραν ἐόρταζον τὴν ἑορτὴν τῆς ἡγουμένης, παρῆσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων καταστημάτων αἱ ἡγούμεναι ἐν οἰκογενειακῇ ὁμηγύρει. Πάντες ἦσαν εὔθυμοι. Εἰσῆλθον εἰς τὸ ἑστιατόριον τῶν ἀνδρῶν ὅπου τὸ γεῦμα ἐτελείωνε, πλουσίως παρατεθέν. Εἰς ἕκαστον ὑπότροφον εἶχε δοθῆ δάκτυλος οἴνου, κύαθος καφὲ μαύρου, πορτογάλλιον καὶ γλύκισμα. Οἱ τοῖχοι ἦσαν κεκοσμημένοι, πρὸ τοῦ ἀγάλματος τῆς Παρθένου ἔλαμπον φῶτα καὶ ἐκρέμαντο στέφανοι ἐξ ἀνθέων. Ἡ ἡγουμένη γέα ἔτι, μικρά, καθαρά, ζωηρά, προδήλως χαίρουσα ἐπὶ τῇ χαρᾷ τῶν προβεβηκότων τέκνων της, ἐκάθητο ἐπὶ ἕδρας κεκαλυμμένης διὰ λευκοῦ καλύμματος. Ἐπὶ τῆς καλύπτρας της ὁ πρεσβύτερος τῶν ὑποτρόφων εἶχε καταθέσει στέφανον ἐξ ἀνθέων. Γέρων τις 6 μέτρων ὕψους, οὐχ ἧττον δὲ προσαγορευόμενος καὶ αὐτὸς « καλὸς μικρὸς γέρων », κρατῶν ξύλον σαρώθρου βεβαμμένον δι' ἐρυθροῦ καὶ κυανοῦ χρώματος, ἐξετέλει χρέη ἀρχιτυμπανιστοῦ καὶ διηύθυνε τὴν ὀρχήστραν, καθότι ὑπῆρχεν ὀρχήστρα ἀποτελουμένη ἐξ ἑνὸς τριγώνου, ἑνὸς τυμπανίου, δύω τυμπάνων καὶ μιᾶς βαρβίτου κρουομένης παρ' ἀνδρός, οὗ τὸ ὄνομα ἤθελε μεγάλως ἐκπλήξει τοὺς ποτὲ συντράφους του. Ἐψάλλον δὲ στροφὰς καταλλήλους τῇ περιστάσει, κρουομένης συνῳδὰ τῆς βαρβίτου καὶ τῶν λοιπῶν ὀργάνων. Μεθ' ἑκάστην στροφήν, τὰ τύμπανα θορυβωδῶς ἐτυμπάνιζον. Οἱ στίχοι δὲν ἦσαν κακοί· γέρων τις ποιητὴς εἰς πενίαν περιπεσὼν κατὰ τὸ εἰωθός, εἶχε συνθέσει αὐτοὺς διὰ τὴν παροῦσαν περίστασιν.

Ὑποθέτω ὅτι κατὰ τὰς ἑορτὰς εἰς ἕκαστον τῶν 217 καταστημάτων τῶν Μικρῶν Ἀδελφῶν τῶν ἀπόρων ὑμνοῦσι τὸ ὄνομα τοῦ ἀββᾶ Le Pailleur. Εἴκοσι χιλιάδες πτωχοὶ ὀφείλουσιν αὐτῷ ἄσυλον, δίκαιον εἶνε ἡ εὐγνωμοσύνη των ν' ἀνέρχηται μέχρις αὐτοῦ. Ἀφοῦ ἔπαυσαν ᾄδοντες, ἐχόρευσαν ἠχούντων τῶν τυμπάνων εἶδος τετραχόρου, καθ' ὃν δύω ἢ τρεῖς γέροντες μᾶλλον τῶν ἄλλων ἀρτίποδες ἐπεδείξαντο εὐκινησίαν, ἐφ' ἣ ἐφαίνοντο εἰς ἄκρον ὑπερήφανοι. Εἷς ἐξ αὐτῶν ἐκραύγαζεν ὀρχούμενος « εἶμαι ὀγδοήκοντα δύω ἐτῶν. » Ἠχούντων τῶν τυμπάνων καὶ τῆς βαρβίτου μετέθησαν εἰς τὸ τμῆμα τῶν γυναικῶν. Αἱ γραῖαι εἶχον ἐνδυθῆ τὰ τῆς κυριακῆς στολίδια καὶ

περιέμενον τὴν ἡγουμένην εἰς τὸ ἑστιατόριον αὐτῶν. Καὶ αὐτοὶ δὲ ἔψαλλον. Γραῖά τις ἰσχνὴ ἐχόρευσε χειρονομοῦσα χορὸν τινα τῆς Ὠδέργης, ὃν ἐρρύθμιζε διὰ φωνῆς ὀξείας, ἄσμα ἐθνικὸν ἄδουσα, ἄλλαι γυναῖκες ἐχόρευσαν κλινουσαι μετὰ προσποιήσεως τὴν κεφαλὴν καὶ ἐπιτετηδευμένως μειδιῶσαι. Τὰ τύμπανα ἐξηκολούθουν. Ὁ ἦχος αὐτῶν ἐξηρέθιζε τὰ νεῦρα τῶν πτωχῶν πρεσβυτίδων. Μία ἐξ αὐτῶν σημαίνουσα τὸν ῥυθμὸν διὰ τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν βραχιόνων ἐπανελάμβανε πλάν, πλάν, πλάν! κατὰ τὸ μέλος τῆς ἀποχωρήσεως· οἱ ὀφθαλμοί της ἔλαμπον, τὰ χείλη της ἦσαν ὑγρά, διεστείλετο δὲ ὑπὸ ἐσωτερικῆς τρόπον τινὰ ταραχῆς καὶ ἐφαίνετο ἔξω ἑαυτῆς, ὡσεὶ ὁ συνταράττων αὐτὴν ἐρρύθμος κρότος εἶχεν ἐξεγείρει νεανικὰς ἀναμνήσεις σφοδρᾶς ἰσχυρᾶς καὶ ἀπολαύσεως. Πάντες οἱ ὑπότροφοι διεσκέδαζον· διεσκέδαζον ἐπίσης καὶ αἱ Μικραὶ Ἀδελφαί. Μία ἐξ αὐτῶν εἶχε λάβει τὸ τυμπάνιον καὶ ἐκρότει αὐτὸ ἐρυθρὰ ἐκ τῆς εὐχαριστήσεως. Διὰ τὰ σιωπηλὰ ἐκεῖνα ὄντα, τὰ σύννοα καὶ ὀλιγόλογα χαμηλῇ τῇ φωνῇ, ὁ ὁρυβὸς εἶνε διασκέδασις ἐξάγουσα αὐτὰ τοῦ συνήθους βίου καὶ οἱονεὶ ἀναπληροῦσα τὰς ἐκ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς εὐποιΐας ἐξαντληθείσας δυνάμεις των. Ἄλλως δὲ παρετήρησα ὅτι αἱ Μικραὶ ἀδελφαὶ ῥέπουσι πρὸς τὸν γέλωτα, ὡς νὰ ἦτο ἡ εὐθυμία τοῦ ἐπαγγέλματός των ἰδιά. Ἔχουσι, φαίνεται, ἀνάγκην νὰ φαιδρύνωσι τούς τε ὑποτρόφους καὶ ἑαυτὰς καὶ ν' ἀποσπάσωσιν οὕτω καὶ αὐτοὺς καὶ ἑαυτὰς ἀπὸ τῆς ἀδιαλείπτου θέας τοσούτων δεινῶν. Ἐκεῖναι, ὧν ὁ χαρακτὴρ εἶνε φύσει μελαγχολικός, δὲν δύνανται νὰ μετέλθωσι μέχρι τέλους τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο, καταλείπουσαι δὲ τὸ ἀγαθοεργὸν σωματεῖον καταφεύγουσιν, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, εἰς σωματεῖόν τι ἐκ τῶν ἀσκητικῶν.

(Ἕπεται τὸ τέλος). Μετάφρ. ΕΛΙΣΗΣ Σ. ΣΟΥΤΣΟΥ.

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ

[Μυθιστορία τῆς Κυρίας Henry Greville.
Μετάφρασις Π. Ι. Φίρμπου].

Συνέχεια· ἴδε προηγούμ. φύλλον.

ΚΘ'

Ἡ Μαρκέλλα ἀπῆλθε βήματι ταχεῖ κατευθυνομένη πρὸς τὸ κέντρον τῶν Παρισίων. Αἱ ἱκανῶς συγκεχυμέναι ἰδέαι της ἠκολούθουν φυσικήν τινα κλίσιν, καὶ ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν της ἡ κυρὰ Ζαλίνη. Ἀναμφιβόλως προτιμότερον θὰ ἦτο νὰ ἔλθῃ πρὸς τὸν ἰατρόν, καὶ νὰ λάβῃ τὴν γνώμην αὐτοῦ, ἀλλ' ὅμως τὸν ἐφοβεῖτο ὀλίγον, πρᾶγμα ἀρκούντως σύνηθες καὶ παρ' ἐκείνοις τῶν παιδίων, ἅτινα αἰσθάνονται ἀληθῆ ἀγάπην πρὸς τὸν ἰατρόν. Ἀλλὰ καὶ δὲν ἐγίνωσκε τί νὰ εἴπῃ· διότι ἐφέρετο μὲν πρὸς αὐτὴν μετὰ πολλῆς ἀγαθότητος, ἀλλ' αὐτὴ δὲν εἶχε πολὺ θάρρος πρὸς αὐτόν, διότι οὔτε γυναῖκα εἶχεν, οὔτε τέκνα... Διὰ τοῦτο καὶ ἡ Μαρκέλλα προετίμα νὰ ἐπιχειρήσῃ νὰ ἀνεύρῃ τὴν κυρὰ Ζαλίνην, τὴν φίλην τῶν ἀποῤῥάδων αὐτῆς ἡμερῶν, καὶ τὴν πρώτην της προστάτιν... Τίς οἶδε;... Πιθανὸν νὰ εἶχεν ἐπανέλθῃ! πιθανὸν νὰ την ἀνεύρισκε μετὰ τῆς Τριανταφυλλιᾶς... Τοῦτο διανοουμένη ἡ Μαρκέλλα ἠσθάνθη τὴν καρδίαν της παλλομένην τοσοῦτον βιαίως, ὥστ' ἐδέησε νὰ ἐπιβραδύνῃ τὸ βῆμά της. Ἀνευρίσκουσα τὴν Τριανταφυλλιάν, θὰ ἐνόμιζε σχεδὸν ὅτι ἀνευρίσκει τὴν οἰκίαν τῆς κυρίας Ἑρμίνης.

Ἀλλὰ καθ' ὅσον προυχώρει, τὸ θάρρος της ἠλαττοῦτο. Ἦτο πολὺ μακράν, καὶ ἐὰν δὲν εὕρισκέ τινα, τί θὰ ἔκαμνε; Τὸ θυλάκιόν της τῇ ἐφαίνετο βαρύ, ἐβάρυνε δὲ αὐτὸ ἡ χαρτίνη πυξίς. Τῇ ἦλθεν ὄρεξις νὰ σταθῇ πρὸ ἵνα παρατηρήσῃ τὸ περιεχόμενον. Πόσα ἔτη εἶχον παρέλθῃ ἀφ' ὅτου ὀρθὴ παρὰ τῇ κυρίᾳ Φαβροῦ, εἶχεν ἰδῇ αὐτὴν διευθετοῦσαν τὰ ἔγγραφα καὶ τὸ μικρὸν δέμα τὸ περιέχον τὰ πεντήκοντα φράγκα τῆς Μαρίας Μονφόρτ!

Ἀληθῶς ἡ Μαρκέλλα εἶχε πεντήκοντα φράγκα ἰδικά της, τὸ μόνον καὶ πενιχρὸν κληροδότημα τῆς μητρός της! Τὸ ποσὸν τῇ ἐφαίνετο μέγα τι, διότι οὐδὲν ἄλλο ἠγόρασέ ποτὲ ἢ τὰ τῆς καθ' ἡμέραν τροφῆς, καὶ ἀντὶ πεντήκοντα φράγκων δυναταί τις νὰ προμηθευθῇ πολὺν ἄρτον, ἢ καὶ κατελθεῖν. Ὅπως δήποτε ἠδύνατο νὰ διατηρηθῇ ἐπί τινα χρόνον, ἕως οὗ ἀνεύρῃ τὴν Τριανταφυλλιάν... Ἀλλ' οὐδόλως ὅμως διενοήθη νὰ ἐρωτήσῃ ἑαυτὴν ποῦ ἔμελλε νὰ κοιμηθῇ τὴν νύκτα ἐκείνην.

Ἐβάδιζε ταχέως, καὶ μετὰ πολλὴν ὥραν ἔφθασεν εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Ὁμονοίας. Ἐκεῖ ἐστάθη νὰ ἀναπνεύσῃ ὀλίγον διότι ἦτο καταπεπονημένη. Ἡ ἀγωνία ἦν ὑπέστη καθ' ὅλην τὴν νύκτα, ὁ κακὸς ὕπνος, ἡ ἔλλειψις τροφῆς, διότι ἀπὸ τῆς προτεραίας οὐδὲν εἶχε φάγῃ, ἡ κατασπευσμένη φυγή της — διότι τί ἄλλο ἦτο τοῦτο ἢ αὐτόχρημα φυγή!—πᾶσαι αὗται αἱ συγκινήσεις την εἶχον ἐξαντλήσῃ. Ἠσθάνθη δὲ ὅτι ἐπείνα, καὶ διενοήθη νὰ ἀγοράσῃ μικρόν τινα ἄρτον παρά τινος ἀρτοπώλου· πρὸς τοῦτο δὲ εἶχεν ἀνάγκην χρημάτων. Στηριχθεῖσα λοιπὸν ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς δεξαμενῆς τῆς πλατείας εἰσήγαγε μετὰ προσοχῆς τὴν χεῖρα εἰς τὸ θυλάκιόν της.

Ἀόριστόν τι αἴσθημα φρονήσεως εἶπεν εἰς αὐτὴν νὰ μὴ ἀνασύρῃ τὴν πυξίδα ἔξω τῆς κρύπτης· διενοήθη ὅτι πιθανὸν νὰ την ἐρωτήσῃ τις τί κάμνει ἐκεῖ, ἢ νὰ ζητήσῃ νὰ ἴδῃ τὰ ἔγγραφά της... ὀλίγα βήματα μακρὰν αὐτῆς διεγράφετο ἡ σιλουετα κλητῆρός τινος... Ἡ Μαρκέλλα ἔξεσε διὰ τῶν δακτύλων της τὸ χαρτόνιον, ἀλλὰ μετὰ προσοχῆς μήπως βλάψῃ τὰ περιεχόμενα ἔγγραφα, καὶ ψηλαφῶσα ἀνεζήτει τὸ μικρὸν χαρτίον τὸ περιέχον τὴν περιουσίαν της... Ἀλλ' αἴφνης ὅμως ἠσθάνθη νομίσματα κυλιόμενα μεταξὺ τῶν δακτύλων της. Ἔκπληκτος, ἀνέσυρεν ἓν τῶν νομισμάτων τούτων... Ἦτο χρυσοῦν!

Ἐξάγει δεύτερον νόμισμα καὶ αὐτὸ χρυσοῦν. Ἔκθαμβος ἠρώτα ἑαυτὴν μήπως ἦτο ἀπάτη τις τῶν αἰσθήσεων, μήπως ὁ κόπος καὶ ἡ πεῖνα ἐπε-

σκότισαν τὴν διάνοιάν της, ἀλλ' ἄφνης ἐνθυμεῖται τοὺς τελευταίους λόγους τῆς μακαρίτιδος Ἑρμίνης:

— Πάρε τὸ κουτί, κρύψε το, εἶνε δικό σου...

— Ὦ εὐεργέτις μου! ὑπετονθόρισεν ἡ κοραΐς πιέζουσα ἐπὶ τῶν χειλέων της τὰ χρυσᾶ νομίσματα τὰ χάριν αὐτῆς ἀποταμιευθέντα, ἐσκέφθης ὅτι μίαν ἡμέραν θὰ με διώξουν ἀπὸ κοντά σου καὶ ἠθέλησες νὰ με σώσῃς ἀπὸ τὰ κακὰ τῆς δυστυχίας.

Τὸ θυλάκιόν της ἦτο μεστὸν χρυσίου, ὅπερ διέῤῥευσε βραδέως καὶ κατ' ὀλίγον ἐκ τῆς διαῤῥηχθείσης ἤδη πυξίδος...

Δάκρυα κατέῤῥευσαν ἀπὸ τῶν ὀμμάτων τῆς ὀρφανῆς.

Ἡ ἡμέρα ἔκλινεν ἤδη· ἀνήρ τις ὑπολεύκους ἔχων τὰς τρίχας, χαρακτῆρας τοῦ προσώπου τραχεῖς, ἦθος αὐστηρόν, διῆλθε τὴν Βασιλικὴν ὁδὸν καὶ ἐλθὼν ἐστάθη παρὰ τὴν δεξαμενήν, ἀπέναντι τῆς Μαρκέλλας, καὶ ἐστηρίχθη καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοῦ χείλους, κάτω νεύων τοὺς ὀφθαλμούς καὶ διαλογιζόμενος κρύφια καὶ λυπηρά. Ἡ Μαρκέλλα ἐκινήθη ἵνα ἐπαναλάβῃ τὴν πορείαν της καὶ ἐστέναξεν, ὁ δὲ ἀνὴρ ἐγείρας τὴν κεφαλὴν παρετήρησεν αὐτήν.

— Δὲν εἶνε τόσο μεγάλη, εἶπε καθ' ἑαυτόν. Τὸ καϋμένο τὸ κορίτσι πόσον εἶνε ἐξωλωμό!

Καὶ ἡ κοραΐς παρετήρησε τὸν ἄνδρα καὶ εἶπε καθ' ἑαυτὴν καὶ αὐτή:

— Ὁ καϋμένος θὰ ἔχασεν ὅλους τοὺς ἀγαπημένους του.

Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ των συνηντήθησαν ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ συμπαθεῖ αἰσθήματι, ἔπειτα δὲ ἑκατέρας μετ' ἀγωνίας ἀπεσπάσθη ἀπὸ τοῦ προσχείρου ἐκείνου σταθμοῦ, καὶ ἐπανέλαβε τὴν πρὸς τὸ ἄγνωστον πορείαν του. Ἡ μὲν Μαρκέλλα κατηυθύνθη πρὸς τὴν Βασιλικὴν ὁδόν, ὁ δὲ ἀνὴρ εἰσέδυσεν εἰς τὰ Ἠλύσια πεδία. Ἡ νὺξ προσήγγιζε καὶ ὁ οὐρανὸς ἦτο ἐρυθρὸς πρὸς δυσμάς· ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀκτίνων τοῦ λαμπροτάτου ἡλίου, πῶς θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἀναγνωρίσῃ ἡ Μαρκέλλα ὅτι ὁ αὐστηρὸς ἐκεῖνος καὶ περίλυπος ἀνὴρ ἦτο ὁ πατήρ της;

Λ'

Ἡ νεᾶνις ἀφίκετο τέλος εἰς τὴν πλατεῖαν Μονθολών. Ὁπόσον ἀλλόκοτον ὅμως ἔχουσι τὰ πράγματα ἅτινα ἄλλοτέ ποτε ἦσαν εἰς ἡμᾶς οἰκειότατα, ἔπειτα δὲ τὰ ἐξεσυνηθίσαμεν! Εἶνέ τι ἐπαγωγὸν ἅμα καὶ στυφνόν, λυπηρὸν καὶ εὐφρόσυνον. Χαίρει τις ἐπαναβλέπων αὐτά, διότι ἡ θέα αὐτῶν ἐπαναφέρει εἰς ἡμᾶς μέρος τοῦ ἠφανισθέντος ἤδη βίου ἡμῶν, διότι ὁ ἄνθρωπος εὐαρεστεῖται ἀναμιμνησκόμενος, καὶ δυσαρεστεῖται διότι αἱ ἀναμνήσεις αὗται οὐδὲν καλὸν ἐνέχουσι, διότι προκριτότερον ἴσως θὰ ἦτο νὰ μὴ ἔζῃ τις ἐκεῖ καὶ νὰ μὴ ἐπανέβλεπε τοὺς τόπους τούτους ἔνθα ὑπέφερε πολλά.

Εἰσῆλθεν ὑπὸ τὴν μεγάλην πύλην. Ἄλλη τις γυνὴ κατεῖχε τὸ θυρωρεῖον· γυνὴ ὡχρά, κράτοῦσα διὰ τοῦ δεξιοῦ βραχίονος βρέφος κλαυθμυρίζον.

— Ἡ κυρὰ Ζαλίνη; ἠρώτησεν ἡ Μαρκέλλα.

— Εἶνε ἐς τὴν πατρίδα της, ἀπεκρίθη ἡ θυρωρός.

— Εἰξεύρετε τὴν διεύθυνσίν της;

Ἡ γυνὴ παρατηροῦσα τὴν κοραΐδα ἠρώτησε:

— Σὺ εἶσαι ἡ Μαρκελλίτσα;

— Μάλιστα.

— Τὴ θέλεις τὴν κυρὰ Ζαλίνη;

— Τὴν θέλω καὶ πολύ. Σᾶς εἶπε ποτὲ ἡ κυρὰ Ζαλίνη διὰ τὴν κυρίαν Ἑρμίνην;

— Ναί. Πῶς εἶνε;

— Σᾶς ἔφησε χρόνους.

— Ἀχ! ἀνεφώνησεν ἡ θυρωρὸς μετὰ τῆς τετριμμένης ἐκείνης ἐκδηλώσεως τῆς λύπης ἐπὶ τῷ θανάτῳ ἀγνώστου ἀνθρώπου.

— Ποῦ εἶνε ἡ κυρὰ Ζαλίνη; ὑπέλαβεν ἡ κόρη.

— Στάσου μιὰ στιγμή, κάπου ἐδῶ τὸ ἔχω σημειωμένο.

Καὶ ἠρεύνησε διὰ τῆς ἐλευθέρας χειρός της θήκην τινὰ πλήρη ὀρθίων χαρτίων, καὶ μετά τινας ἐρεύνας ἀνεῦρε τὸ ζητούμενον, ὅπερ ἀνέγνω μετὰ τινος δυσκολίας.

— Σαιμμαροᾶ διὰ Φαλεμπένου.

Ἡ Μαρκέλλα ἐπανέλαβε τὰ ἀλλόκοτα ταῦτα ὀνόματα καὶ ἀναπαλίψασα ἐπὶ τῆς τραπέζης μολυβδοκόνδυλον, ἔγραψε τὰς δύο λέξεις ἐπὶ τινος τεμαχίου ἐσχισμένης ἐφημερίδος ὅπερ ἔκειτο ἐπὶ τῆς τραπέζης.

— Καὶ ἀπὸ ποῦ πηγαίνουν;

— Ἀπὸ τὸ Βόρειο σιδηρόδρομο.

— Σᾶς εὐχαριστῶ, κυρά, εἶπεν ἡ νεᾶνις ἐξερχομένη.

Ἀλλ' ἦτο σφόδρα καταπεπονημένη, καὶ «δὲν εἶχε βάλῃ τίποτε εἰς τὸ στόμα της». Εἰσῆλθε λοιπὸν εἰς ἀρτοπωλεῖον, ἤλλαξεν ἓν χρυσοῦν νόμισμα καὶ ἠγόρασε μικρὸν ἄρτον νὰ τὸν φάγῃ καθ' ὁδόν.

Οὐδὲ αὐτὴ δὲ γινώσκουσα ἀκριβῶς τί ἤθελε καὶ τί ἐζήτει, ἦλθεν εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ Βορείου σιδηροδρόμου, ὀλίγον ἀπέχοντα, καὶ ἠρώτησεν ὑπάλληλόν τινα: — Φαλεμπένον;

Ἐκεῖνος δὲ ἔδειξε πρὸς αὐτὴν θυρίδα τινά. Πρὸ τῆς θυρίδος ταύτης ἵστατο μακρὰ γραμμὴ ἐπιβατῶν, εἰς οὓς προσελθοῦσα καὶ ἡ Μαρκέλλα ἐστάθη καὶ ἔλαβε τὴν σειράν της.

— Φαλεμπένον, τρίτη θέσις.

— Δεκαπέντε καὶ ἑνενηνταπέντε, ἀπεκρίθη ὁ ἐπὶ τῶν εἰσιτηρίων.

Ἡ Μαρκέλλα ἐπέθηκεν ἓν χρυσοῦν νόμισμα ἐπὶ τῆς λείας χαλκίνης πλακὸς ἥτις ἔστιλβεν ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ φωταερίου, ὁ δ' ἐπὶ τῶν εἰσιτηρίων

ὤθησε πρὸς αὐτὴν τὸ εἰσιτήριον καὶ δραχμίδα κερμάτων, καὶ παριστάμενός τίς την ὤθησε διὰ τοῦ ἀγκῶνος, καλῶν αὐτὴν νὰ ἀποσυρθῇ. Γηραιὸς δέ τις ὑπάλληλος μεγαλοπρεπὴς ἔδειξε πρὸς αὐτὴν λαβύρινθον εἰσόδων καὶ ἐξόδων δι' ὧν ὤφειλε νὰ διέλθῃ, ὑπήκουσεν αὐτὴ κατατεθορυβημένη, ἀπεκρίθη δὶς ἢ τρὶς τὸ ὄνομα Φαλεμπένον, εἰς τὰς διαφόρους ἐρωτήσεις ἃς ἀπέτεινον πρὸς αὐτὴν οἱ ὑπάλληλοι συγκινούμενοι ἕνεκα τῆς ἀπειρίας της, καὶ τέλος εὑρέθη καθημένη ἐν σιδηροδρομικῇ ἁμάξῃ τῆς τρίτης θέσεως. Μετὰ μίαν στιγμὴν ἡ ἁμαξοστοιχία ἐξεκίνησε βραδέως.

— Τί παράξενο! διενοήθη ἡ Μαρκέλλα, αὐτὴ δὰ εἶνε ὅλη ὅλη ἡ δυσκολία διὰ νὰ ταξειδεύσῃ κανείς!

ΛΑ'

Ὁ Σίμων Μονφὸρτ ἔφθασεν εἰς τὸ ἐπάνω μέρος τῶν Ἠλυσίων πεδίων καὶ ἀσθμαίνων ἐκάθισεν ἐπί τινος θρανίου καὶ διελογίζετο.

Ἐν τῇ εὐρυτάτῃ ἐκείνῃ πόλει τῶν Παρισίων, ἣν δὲν ἐγίνωσκε, διότι μόνον διῆλθε δι' αὐτῆς πρὸ ἑνὰετίας, ἠσθάνετο αὐτὸν κατεψυγμένον, ἀπολωλότα. Ναὶ μὲν ἕνεκα τῆς ἐν Ἀμερικῇ διατριβῆς του εἶχε συνηθίσῃ τὸν ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσι βίον, ἀλλ' ἐκεῖναι αἱ πόλεις ἦσαν ξέναι εἰς τε τὴν καρδίαν του καὶ τοὺς ὀφθαλμούς του, καὶ ἐν αὐταῖς δὲν ἐζήτει τίποτε, δὲν προσεδόκα τίποτε ἄλλο ἢ ὅτι ἠδύναντο νὰ τῷ προμηθεύσωσι τὴν ἐπίμοχθον αὐτοῦ ἐργασίαν.

Ἐνταῦθα δέ, ἐν Παρισίοις, ἀφ' ἧς ὥρας ἡ ἁμαξοστοιχία ἀπεβίβασεν αὐτὸν ἐν τῷ σταθμῷ τοῦ Ἁγίου Λαζάρου, κατὰ τὴν θορυβώδη ἐκείνην πρωϊνὴν ὥραν, ὁ Σίμων περιήρχετο ἀδιαλείπτως, εἰσερχόμενος ἐκ διαλειμμάτων εἰς ἑστιατόριόν τι, ἵνα πίῃ ὀλίγον ζωμὸν κρέατος καὶ φάγῃ πυρετωδῶς ὅ τι δήποτε παρετίθετο ἔμπροσθέν του.

Ἀπὸ τοῦ ἀστυνομικοῦ τμήματος τῆς πλατείας Μονθολὼν μέχρι τοῦ Νεκροταφείου, ὁ Σίμων ἐπεσκέφθη εἴκοσιν ἄλλα μέρη, ἀκολουθῶν πάντοτε τὰ αὐτὰ ἴχνη, ἅτινα κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ἔχανε καὶ ἔπειτα πάλιν ἐπανεύρισκεν. Ὁ ἀστυνόμος ἤλλαξεν ἑκατοντάδις, ἡ κυρία Φαβροῦ οὐδὲν ἴχνος εἶχε καταλίπῃ, ἡ δὲ θυρωρὸς ἡ γνώσκουσα αὐτὴν εἶχεν ἐξαφανισθῆ. Κατὰ τὴν τρίτην δὲ μόνον ἐπίσκεψιν αὐτοῦ, εἰς τὴν οἰκίαν τῆς πλατείας Μονθολών, ἠδυνήθη ὁ Μονφὸρτ νὰ συνδέσῃ μίτον μεταξὺ τῆς κυρᾶς Ζαλίνης, ἧς τὸ ὄνομα οὐδεὶς εἶχε μνημονεύσῃ ὅτε αὐτὸς τὴν ἀνεζήτει, καὶ τοῦ παιδίου τοῦ ἀπολωλότος ὅπερ βεβαίως ἦτο ἡ κόρη του.

Ἡ κυρὰ Ζαλίνη δῆλα δὴ ἔλεγεν ἐνίοτε περὶ τῆς Μαρκελλίτσας της, ἥτις ἦτο εὐτυχεστάτη ἐν τῷ οἴκῳ γηραιᾶς τινος παρθένου... Ἀλλὰ τίς ἦτο αὕτη ἡ γηραιὰ παρθένος; Ὁ ἀνὴρ τῆς θυρωροῦ, μόνος αὐτὸς παρὼν ἐν τῷ θυρωρείῳ οὐδὲν περὶ αὐτῆς ἐγίνωσκε. Μόνον δὲ ὅτι ἡ κυρὰ Ζαλίνη μετέβαινεν ἐνίοτε φέρουσα τὴν ἐργασίαν της εἴς τινα κυρίαν κατοικοῦσαν ἐν τῇ ὁδῷ ἐν ᾗ ἦτο ἡ κατοικία τῆς μακαρίτιδος Ἑρμίνης· ἀλλὰ τί ἀριθμὸν εἶχεν;

Ὁ θυρωρὸς ἠγνόει τὸν ἀριθμόν. Καὶ ποῦ ἦτο ἡ κυρὰ Ζαλίνη; Εἰς τὴν πατρίδα της. Ἐνταῦθα ἔπαυον αἱ εἰδήσεις.

Ὁ Μονφὸρτ ἐπεσκέφθη καὶ τὸ ξενοδοχεῖον ἔνθα κατέλυσε μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῆς κόρης του· οὐδὲν λείψανον τοῦ τότε προσωπικοῦ διεσώζετο πλέον. Τοσοῦτο ταχέως ἀνανεοῦνται τὰ πάντα ἐν Παρισίοις! Καὶ αἱ οἰκίαι δὲ κατηδαφίσθησαν ἀντικατασταθεῖσαι ὑπ' ἄλλων ὑψηλοτέρων καὶ εὐρυχωροτέρων. Τότε δὲ ὁ πατὴρ ἄπελπις ἔλαβε τὴν πρὸς τὸ Πασσὺ ὁδόν, διανοούμενος ὅτι πᾶσαι τέλος αἱ ὁδοὶ ἔχουσι τὸ τέρμα των, ὅσον καὶ ἂν εἶνε μακραί, καὶ ὅτι, εἰσερχόμενος εἰς πάσας ἀνεξαιρέτως τὰς οἰκίας, θὰ εὕρισκε τέλος τὴν οἰκίαν τὴν σκέπουσαν τὸ τέκνον του.

Ὅτε δ' ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ θρανίου ἔχων τὰ νῶτα ἐστραμμένα πρὸς τοὺς Παρισίους, οἵτινες τοσοῦτον σκληρῶς προσηνέχθησαν πρὸς τοὺς οἰκείους του, ὁ ἥλιος εἶχε κρυφθῆ ἐντὸς πεπυρακτωμένων χαλκόχρων νεφῶν, ἐχόντων τὸ κάτω αὐτῶν στρῶμα ὡς ἐξ αἰθάλης καὶ βραδέως πιπτόντων ἐπ' ἄλληλα. Ἡ νὺξ προσήγγιζε, καὶ πῶς νὰ ἀρχίσῃ τὰς ἐρεύνας του τοσοῦτον ἐξώρας;

Τὴν ἡμέραν, ὑπομονή, δύναταί τις εἰσερχόμενος εἰς τὰς οἰκίας νὰ ζητῇ ἀπολωλὸς παιδίον· ἀλλὰ τὴν ἑσπέραν δὲν κινδυνεύει νὰ ἐκληφθῇ ὡς κακοποιός; Πλὴν δὲ τούτου ἦτο τοσοῦτον κεκμηκώς, ὥστε οἱ πόδες του ἀπεποιοῦντο νὰ τὸν φέρωσι.

Ἐγερθεὶς λοιπὸν ἐτανύσθη ἐπιπόνως καὶ ἐξεκίνησεν ἀναζητῶν μέτριόν τι ξενοδοχεῖον ἵνα διανυκτερεύσῃ. Ὅτε δὲ το εὗρεν ἦτο ἤδη σκότος. Εἰσελθὼν ἐζήτησε δωμάτιον, ἐρρίφθη ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ ἐκοιμήθη ὕπνον βαρὺν καὶ ἄνευ ὀνείρων.

Τὴν ἐπιοῦσαν ἠγέρθη τῆς κλίνης ἐνωρὶς καὶ ἐπανέλαβε τὴν ἔρευναν τῶν οἰκιῶν τῆς ὁδοῦ, ἐν ᾗ ἔκειτο ἡ τῆς μακαρίτιδος Ἑρμίνης. Ἠρώτησε λοιπὸν ἀλληλοδιαδόχως τὰς θυρωρούς, τὰς διευθυντρίας τῶν μικρῶν ξενοδοχείων, τὰς οἰκοδεσποίνας μικρῶν τινων οἰκίσκων, εὐγενῶς μὲν ὑπὸ τούτων προπεμπόμενος, ἀποτόμως δὲ ὑπ' ἐκείνων ἐκδιωκόμενος, πανταχόθεν δὲ ἀπερχόμενος μετ' ἀρνητικῆς ἀπαντήσεως. Οὐδεὶς ἐγίνωσκε γηραιάν τινα κόρην περιθάλπουσαν παιδίον, ὁποῖον ἦτο τὸ ὑπὸ τοῦ Μονφὸρτ περιγραφόμενον. Διότι ἐν τῇ φαντασίᾳ τοῦ πατρὸς ἡ Μαρκέλλα ἦτο ἔτι μικρὸν κοράσιον λεπτοφυές καὶ ἐπίχαρι· τίς δὲ θὰ ἠδύνατο νὰ ὑποπτεύσῃ ὅτι ἡ ὑψηλὴ καὶ ῥαδινὴ ἔχουσα σῶμα νεᾶνις, ἡ φαινομένη δεκαπενταέτις, ἣν οἱ πάντες ἐνόμιζον ὡς ἀνεψιὰν ἢ ἐξαδέλφην τῆς κυρίας Βωρενών, ἦτο τὸ ἀναζητούμενον παιδίον;

Τέλος περιπλανώμενος ἀπὸ θύρας εἰς θύραν ἦλθεν εἴς τινα οἰκίαν, ἧς ἡ ἐπιστάτις ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν διαμένουσα ἐν τῷ τμήματι ἐκείνῳ, ἀνεμνήσθη τῆς παραδόξου ἀφίξεως τῆς Μαρκέλλας, ἥτις πρὸ τετραετίας εἶχεν ἐμποιήσῃ ἐντύπωσιν εἰς τὴν γειτονίαν.

— Τὴν κυρίαν Βωρενὼν ζητεῖτε, εἶπε πρὸς τὸν Μονφόρτ, οὗ τὸ ἀποτεθαρρημένον πρόσωπον ἀνέλαβε τὴν συνήθη αὐτοῦ ἔκφρασιν τῆς δρκστηριότητος ἅμα καὶ τῆς καρτερίας. Αὐτὴ πραγματικῶς ἐσυμμάζωξε ἕνα κυριτσάκι ὀρφανό, ἀλλὰ τὸ κοριτσάκι αὐτὸ τώρα πρέπει νὰ εἶνε τὸ ἐλάχιστον δεκαπέντε ἐτῶν! Εἶσθε βέβαιος ὅτι δὲν ἔχετε λάθος;

— Καὶ ἐγὼ δὲν εἰξέρω, ἀπεκρίθη ὁ Σίμων· δὲν εἰμπορῶ νὰ μαντεύσω πῶς εἶνε τώρα ἡ κόρη πού ἔχω νὰ την ἰδῶ ἀπὸ τριῶ 'μισυ ἐτῶν... Καὶ ποῦ κάθεται αὐτὴ ἡ κυρία;

Τῷ εἶπον τὸν ἀριθμὸν τῆς οἰκίας καὶ ἔσπευσε βήματι ταχεῖ. Τὰ ἔτη δὲν ἐβάρυνον πλέον τοὺς ὤμους του, ἔτρεχε σχεδόν, κατευθυνόμενος πρὸς τὴν ὑποδειχθεῖσαν οἰκίαν. Ἀλλὰ πρὸ τῆς κιγκλιδωτῆς θύρας εἶδεν ἱστάμενον νεκρικὸν φορεῖον καὶ δύο ἁμάξας πενθηφορούσας. Ἔντρομος ἠρώτησε διὰ τοῦ βλέμματος τὰ πένθιμα παραπετάσματα τῆς κιγκλιδωτῆς θύρας· ἦσαν λευκά...

— Ἡ Μαρκέλλα 'πέθανε, εἶπε καθ' ἑαυτόν.

Ἀγωνιῶν εἰσῆλθεν εἰς τὸν κῆπον ἀσκεπής, ἔχων ξηρὸν τὸν λάρυγγα καὶ ἀδυνατῶν σχεδὸν νὰ λαλήσῃ.

— Ποιὸς ἐπέθαν' ἐδῶ; ἠρώτησε τὸ πρῶτον ἀνθρώπινον ὃν ὅπερ συνήντησεν.

Ἦτο δὲ ἡ κυρία Γρεναρδώνη, ἀποβλέψασα πρὸς αὐτὸν μετὰ βλέμματος στρυφνοῦ. Μήπως ἀρά γε ἦτο καὶ αὐτὸς κληρονόμος;

— Ἡ κυρία Ἑρμίνη Βωρενών, εἶπε πρὸς τὸν Μονφόρτ. Καὶ γιατὶ ἀρωτᾶς;

Ὁ Μονφὸρτ ἐστηρίχθη διὰ τῆς χειρὸς ἐπὶ τοῦ τοίχου. Δὲν ἐπένθει λοιπὸν τὸ παρθενικὸν ἐκεῖνο πένθος ἡ οἰκία ἕνεκα τῆς κόρης του. Τὰ λοιπὰ οὐδόλως διέφερον αὐτῷ.

— Καὶ ποῦ εἶνε ἡ . . .,

— Ἡ κυρία Ἑρμίνη; Τώρα θὰ τηνε σηκώσουν. Ἡ κηδεία θὰ γίνῃ τὸ μεσημέρι. Τί θέλεις; ἐπέμεινεν ἐρωτῶσα ἡ δριμεῖα συγγενής.

— Θέλω τὴν κόρη μου τὴ Μαρκέλλα πού την εἶχε κοντά της ἡ μακαρίτισσα. Ἡ κόρη θὰ εἶνε βέβαια τώρα ὁλημμένη, προσέθηκεν ὁ Μονφόρτ συνερχόμενος ἤδη. Ποῦ εἶνέ την;

Ἡ κυρία Περμενῆ, ἀκούσασα ὁμιλίας κατέβη καὶ αὐτή. Σταθεῖσα δὲ ἐν τῷ διαδρόμῳ ἠκροᾶτο τῆς ἀλλοκότου ταύτης συνδιαλέξεως.

— Τὴν κόρη σου; ὑπεγογγύρισεν ἡ κυρία Γρεναρδώνη, ἥτις ἤρχιζεν ἤδη νὰ φοβῆται νὰ ἐννοήσῃ τί συμβαίνει.

— Ναί, τὴ Μαρκέλλα Μονφόρτ. Εἰν' ἐδῶ! Θέλω νὰ την ἰδῶ, εἶμαι ὁ πατέρας της.

Ἡ κυρία Γρεναρδώνη στρέψασα τὴν κεφαλήν, παρετήρησε τὴν κυρίαν Περμενῆ, καὶ ἀντήλλαξαν βλέμμα ἀμηχανίας. Διὸ σπεύσασα ἡ γηραιὰ εἰς ἐπικουρίαν εἶπε πρὸς τὸν Μονφὸρτ μετὰ πλείστης ὅσης ὀξυνοίας:

— Κόρή σας ἦτο ἡ νέα ἡ ὁποία ἦτο χθὲς ἐδῶ; Ἄχ! κύριε, κρίμα νὰ μὴν ἀναγγείλετε ἐγκαίρως ὅτι ἤλθατε! Καὶ ἴσα ἴσα ἦτον ἀπηλπισμένη, διότι ἔμεινεν ἄνευ προστασίας...

— Ἡ μακαρίτισσα δὲν ἐφρόντισε νὰ της ἀφήσῃ τίποτα...

— Αὐτὸ λίγο μὲ μέλει, ὑπέλαβεν ὁ Σίμων. Καὶ ποῦ εἶνε τώρα;

— Ἔ... ἔφυγε χθὲς νὰ 'πάγῃ νὰ εὕρῃ κανένα γνώριμον ἴσως καὶ την λυπηθοῦν...

— Αὐτὴ κανένα ἐδῶ δὲν γνωρίζει, εἶπεν ὁ Σίμων ἀγανακτῶν. Ἂν μου εἶπαν τὴν ἀλήθειαν, αὐτὴ δὲν εἶχε σχέσεις μὲ κανέναν ἄλλον παρὰ μὲ τὴν κυρίαν πού την ἀνάθρεψε. Καὶ ποῦ ἐπῆγε;

— Δὲν 'ξέρωμε, ἐτραύλισεν ἡ κυρία Γρεναρδώνη, νοήσασα τέλος — οὐχὶ ὅτι κακῶς ἐποίησαν — διότι τοῦτο ἦτο ἀνώτερον τῶν διανοητικῶν της δυνάμεων —, ἀλλ' ὅτι λίαν ἀπερισκέπτως ἐφέρθησαν σπεύσασαι μετὰ τοσαύτης ἐλαφρονοίας νὰ ἀπαλλαχθῶσι τῆς νεάνιδος.

— Δὲν 'ξέρετε! ἀνεφώνησεν ὁ Σίμων μετὰ φωνῆς βροντώδους. Πότε ἔφυγε;

— 'Εχθές.

— Καὶ ἐπέστρεψε, πότε;

— Δὲν ἐπέστρεψε!

Ὁ Σίμων ἐστηρίχθη ὅλος ἐπὶ τοῦ τοίχου καὶ ἀπέβλεψε πρὸς τὰς δύο γυναῖκας μετὰ βλέμματος τοσοῦτον ἀγρίου, ὥστε ἐκεῖναι ἐχώρησαν πρὸς τὰ ὀπίσω.

— Μά, κύριε, εἶπεν ἡ κυρία Περμενῆ, ἀναλαμβάνουσα ἦθος ἀξιοπρεπές, ἡμεῖς δὲν σας γνωρίζομεν... Τί ἤλθατε ἐδῶ νὰ κάμετε;

— Ἐγὼ ἐξέρω, ἀπεκρίθη ταχέως ὁ Σίμων, ἀναλαμβάνων αὖθις τοὺς ὑπερθαλασσίους αὐτοῦ τρόπους. Καὶ μήπως σᾶς γνωρίζω ἐγώ; Θέλω νὰ ἰδῶ τοὺς φίλους τῆς μακαρίτισσας, ἐκείνους πού την ἐγνώρισαν, πού τὴν ἀγάπησαν, πού ἐξέρουν ὅτι τὴν ἀγαποῦσε τὴν κόρη μου... Σεῖς εἶσθε οἱ κληρονόμοι, καὶ την ἐπετάξατε 'ς τοὺς δρόμους ἐπειδὴ δὲν ἦταν καὶ αὐτὴ κληρονόμος...

— Κύριε! ἠκούσθη ἡ φωνὴ τοῦ κ. Περμενῆ ἱσταμένου ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τοῦ κήπου.

— Ἄ, τώρα μάλιστα! εἶπεν ὁ Σίμων σταυρῶν τὰς χεῖράς του, ἔχω μὲ ποιὸν νὰ 'μιλήσω! Ἡ κόρη ποὺ ἦταν ἐχθὲς 'ς αὐτὸ ἐδῶ τὸ σπίτι, εὐγῆκε καὶ δὲν ἐγύρισε. Δὲν εἶχε κανένα 'ς τὸν κόσμο νὰ την κρατήσῃ νὰ μείνῃ. Λοιπὸν θὰ ἐξενύκτισε μέσ' 'ς τὸ δρόμο, ποιὸς ξέρει καὶ ἂν ἐπιγήκε... Σεῖς εἶσθε ὑπεύθυνοι, κύριοι, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ

τῆς δικαιοσύνης. Καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ μου δώσετε λόγον!

— Κύριοι συγγενεῖς καὶ φίλοι, εἴμεθα 'ς τὰς διαταγάς σας; ἠκούσθη λέγουσα ἡ κυνζῶσα καὶ φιλοφρονητικὴ φωνὴ τοῦ τελετάρχου, ὅστις ἐνεφανίσθη εἰς τὴν θύραν κρατῶν τὰ χειρόκτιά του συνεπτυγμένα.

Τὸ βαρὺ βῆμα τῶν νεκροφόρων ἀντήχησεν ἐπὶ τοῦ ἄνω ὀρόφου καὶ ἤρχισαν νὰ καταβαίνωσι τὴν κλίμακα μετὰ τοῦ πενθίμου φορτίου των. Ὁ Μονφόρτ ἔστη ἄναυδος πρὸ τοῦ λειψάνου. Ὅση δήποτε ἦτο ἡ ὀργή του, ὤφειλεν ὅμως πρὸς τὴν ἐπέχουσαν τόπον μητρὸς τοῦ τέκνου του νὰ μὴ προσβάλῃ τὸ θνητὸν αὐτῆς σκήνωμα διὰ ἔργων σκαιῶν καὶ λόγων βιαίων. Ἐστάθη πρὸς τὸν τοῖχον, καὶ ἀφ' οὗ διῆλθε πρὸ αὐτοῦ τὸ φέρετρον παρηκολούθησε τὴν κηδείαν αὐτομάτως.

Ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ κήπου εἶδε τὸν ἰατρόν, ὅστις ὠχρὸς ἐκ τοῦ κάματου καὶ τῆς συγκινήσεως κόλις καὶ μετὰ βίας ἱστάμενος ἐπὶ τῶν πολῶν του, ἠθέλησε νὰ συνοδεύσῃ τὴν παλαιάν του φίλην μέχρι τοῦ τόπου τῆς αἰωνίου αὐτῆς ἀναπαύσεως. Τὸ βλέμμα ὅπερ ὁ Σίμων ἔρριψε πρὸς τὸν γηραιὸν ἰατρὸν ἦτο οὐχ ἧττον μεστὸν ὀργῆς ἢ τὰ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀπευθυνόμενα βλέμματά του· ἀλλ' ὁ πρῶτος λόγος ὃν ἤκουσεν ἀπὸ τοῦ στόματός του ἐμετρίασε τῆς ψυχῆς του τὴν παραφοράν.

— Δὲν ἐπέστρεψεν! εἶπεν ὁ ἰατρὸς πρὸς τὸν κ. Περμενῆν καθ' ἣν στιγμὴν ἐξεκίνησεν ἡ κηδεία.

Ὁ νέος ἀπήντησε διὰ νεύματος ἀρνητικοῦ.

— Εἶσθε ὑπόλογοι διὰ τοιαύτην κακὴν πρᾶξιν, προσέθηκεν ὁ γηραιός.

Παρευθὺς ὁ Σίμων ἦλθε πλησίον του.

— Τὴν γνωρίζετε τὴν κόρη μου; εἶπε θλίβων τὸν βραχίονα τοῦ ἰατροῦ.

— Τὴν Μαρκέλλαν;

— Μάλιστα, τὴν κόρη μου. Ποῦ εἶνε;

— Ἀλλοίμονον! ἀπεκρίθη ὁ γενναῖος ἀνήρ, δὲν ἔχω εἰδήσιν. Ἀλλὰ θὰ την εὕρωμεν. Ἔλα νὰ συνοδεύσωμεν μέχρι τοῦ τάφου ἐκείνην ποὺ την ἠγάπησε τόσον πολύ, καὶ ἂν ἤθελε προφθάσῃ θὰ τὴν ἐξησφάλιζε κατὰ πάσης δυστυχίας.

Ἔλα, φίλε μου, κάμε ὅ τι θὰ ἔκαμνεν ἡ Μαρκέλλα ἂν ἦτον ἐδῶ.

Ὁ Σίμων ὑπήκουσεν εὐπειθῶς, καὶ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ κατέρρευσαν τὰ μόνα δάκρυα, τὰ κατὰ καθῆκον ὀφείλοντα νὰ ῥάνωσι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τὸν τάφον τῆς μακαρίτιδος Ἑρμίνης.

ΛΒ'

Ἡ ἀμαξοστοιχία ἀπεβίβασε τὴν Μαρκέλλαν εἰς τὴν ἀποβάθραν τοῦ σταθμοῦ, ἐν Φαλεμπένῳ, περὶ ὥραν πέμπτην τῆς πρωΐας. Ὁ οὐρανὸς ἦτο ἔτι τεφρόχρους, ἀλλ' ἠσθάνετό τις προσεγγίζουσαν τὴν ἠώ. Μικρὸν δίτροχον ἁμάξιον ἀσκεπὲς ἐχρησιμευεν εἰς τὴν συγκοινωνίαν τῶν πέριξ χωρίων· ἐπ' αὐτοῦ λοιπὸν ἀνέβη ἡ Μαρκέλλα, καὶ μετὰ μίαν ὥραν ὁ ἁμαξηλάτης, ἀνὴρ ἀξιόλογος, σιγαλὸς καὶ κωφός, χωρὶς νὰ ἀνοίξῃ τὸ στόμα του, μήπως τοῦ πέσῃ, φαίνεται, ἡ καπνοσύριγξ ἣν ἑκράτει διὰ τῶν ὀδόντων, ἔλαβε τὴν Μαρκέλλαν ἀπὸ τῆς ὀσφύος, καὶ την ἀπέθεσεν ἐπὶ πλατείας καταφύτου νεαρῶν ἔτι δένδρων, ἐν τῷ μέσῳ μεγάλου τινὸς χωρίου ἐγειρομένου ἤδη ἀπὸ τοῦ ὕπνου.

— Τὸ Σαιντμαροὰ εἶν' ἐδῶ; ἠρώτησεν ἡ νεᾶνις.

Ὁ ἁμαξηλάτης κατένευσεν, ἀνέβη ἐπὶ τῆς θέσεώς του, ἔπεισε τὰς ἡνίας, καὶ τὸ ἁμάξιον ἐξεκίνησεν ἀπερχόμενον νὰ ἀποθέσῃ ἀλλαχοῦ κατὰ διαστήματα μᾶλλον ἢ ἧττον μακρὰ ἄλλους ἐπιβάτας ὡσαύτως σιγηλούς.

Ἀφ' ἧς ὥρας ἐξεκίνησεν ἡ Μαρκέλλα ἀπὸ τῶν Παρισίων, δὲν εἶχεν ἀνοίξῃ τὸ στόμα. Τὸ διαμέρισμα ἐν ᾧ ἦτο ἡ θέσις ἧς, ἐπανειλημμένως ἐπληρώθη καὶ ἐκενώθη κατὰ τὴν μακρὰν ταύτην νύκτα τὴν πλήρη σταθμῶν καὶ ἀναχωρήσεων κατεσπευσμένων· ἀλλ' οὐδεὶς εἶχεν εἴπῃ τίποτε πρὸς τὴν σιωπηλὴν ταύτην κοραστίδα, ἀλλ' οὐδὲ αὐτὴ ἠσθάνθη ὄρεξιν τινὰ νὰ ὁμιλήσῃ, διότι ἡ καρδία της ὑπὸ τοσούτου πάθους ἐπλήρουτο, ὥστε δὲν ἦτο εὔκολον νὰ ἀνακουφισθῇ δι' ἁπλῶν λόγων.

Ἐπὶ τῆς κενῆς ἐκείνης μεγάλης πλατείας, ὅλως μόνη, ἐν τῷ μέσῳ τῶν οἰκιῶν ἐκείνων ἐξ ὧν ἐξήρχοντο γυναῖκες καὶ παιδία περίεργα, ὑπὸ τὸ ὑπόφαιον φῶς ψυχρᾶς πρωΐας τοῦ μηνὸς Μαρτίου, ὅτε τὸ ἔαρ ἐνδύεται ἐνίοτε ὅλην τοῦ χειμῶνος τὴν δριμύτητα, ἡ ἀτυχὴς νεᾶνις ἠσθάνθη ἔτι μᾶλλον αὐξανομένην τὴν θλῖψιν τῆς καρδίας της, καὶ μετενόησε διότι ἦλθε. Τί νὰ κάμῃ ἐδῶ; Καὶ ἂν ἡ Τριανταφυλλιὰ δὲν ἤθελεν εὐχαριστηθῇ βλέπουσα αὐτήν; Τοῦτο οὐδόλως εἶχε διανοηθῆ, ὅτε κατέλιπε τοὺς Παρισίους... ἀλλ' ἡ κυρὰ Ζαλίνη ὅμως ἤθελε βεβαίως εὐχαριστηθῇ! Εἰς αὐτὴν καὶ μόνην εἶχεν ὅλον αὐτῆς τὸ θάρρος. Πλὴν δὲ πούτου ἡ Μαρκέλλα ἐνόησεν ὅτι τὸ χρυσίον τὸ ἐν τῷ θυλακίῳ της θὰ ἦτο ἐξιόλογον μέσον συνδιαλλαγῆς, διότι οὐδένα θὰ ἐπεβάρυνε διὰ τῆς δαπάνης τῆς διατροφῆς της, ἐπὶ τοιούτοις τοὐλάχιστον... μετὰ ταῦτα «ἔχει ἡ Θεός». Εἰσελθοῦσα λοιπὸν εἰς τι πανδοχεῖον ἠρώτησε καταβάλλουσα πᾶσαν προσπάθειαν ἵνα λάβῃ θάρρος:

— Ἡ κυρία Ρόζα Πικαρδίτου παρακαλῶ ποῦ κατοικεῖ;

— Δὲν ξέρω, ἀπεκρίθη ψυχρὸς ὁ πανδοχεύς.

Ἡ Μαρκέλλα κατελήφθη ὑπὸ ἀθυμίας, διότι ἤλπιζεν ὅτι θὰ ἠδύνατο νὰ εὕρῃ τὴν Τριανταφυλλιὰν παρευθύς, ἐν τῷ χωρίῳ της. Ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ ἐπιμείνῃ, καίτοι ἐκπληττομένη ἐπὶ τῇ μεγάλῃ της τόλμῃ.

— Μία γυναῖκα ποὺ ἦλθεν ἀπὸ τὸ Παρίσι πρὸ τριῶν ἡμερῶν μαζὶ μὲ μίαν ἄλλην γυναῖκα. Εἶχεν ἀδελφὴν ἡ ὁποία ἀπέθανε καὶ ἄφησε τρία ὀρφανά...

— Ἀ! αὐτὲς γυρεύεις; εἶπε μετὰ περιφρονήσεως ὁ πανδοχεύς. Θὰ στρίψῃς τὸ δρόμο δεξιά, ἔπειτα ζερβιὰ καὶ θὰ τραβήξῃς ὅλο ἴσα ὡς τὰ τελευταῖα σπίτια, καὶ ἐκεῖ θὰ σου δείξουν.

Ἡ πληροφορία αὕτη ἦτο οὐχὶ τόσον ἐνθαρρυντική, ἀλλ' ἡ Μαρκέλλα ἀκολουθοῦσα τὸ ὑποδειχθὲν δρομολόγιον, αἴφνης κάμπτουσα τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ, τίνα βλέπει ἐρχομένην καὶ κρατοῦσαν τὸ κάνιστρόν της; τὸ πιστὸν ἐκεῖνο κάνιστρον ὅπερ τοσάκις ἔφερεν ἡ Μαρκέλλα· βλέπει τὴν καλὴν Τριανταφυλλιάν, αὐτὴν ταύτην, βαδίζουσαν καὶ νεύουσαν κάτω γῆς καὶ ἀναμφιβόλως ἔχουσαν τὸν νοῦν της εἰς τὴν κυρίαν Ἑρμίνην, διότι τί ἄλλο εἶχε νὰ διανοηθῇ;

— Τριανταφυλλιά, Τριανταφυλλιά μου! ἀνεφώνησεν ἡ κοραστίς, ἧς ἡ τεθλιμμένη καρδία ἐξεχείλισε διὰ μιᾶς πληθὺν αἰσθημάτων συγκεχυμένων, Τριανταφυλλιά!

Ἀκούσασα ἐκφωνούμενον τὸ ὄνομά της ἡ γηραιὰ θεράπαινα, ἤγειρε τὴν κεφαλὴν καὶ ἐδέξατο αἴφνης ἐν ταῖς ἀγκάλαις της τὴν Μαρκέλλαν δρομαίως σπεύσασαν ἐπὶ τοῦ ἐπικλινοῦς ἐδάφους τῆς ὁδοῦ, ἵνα την φθάσῃ ταχύτερον.

Ἡ Τριανταφυλλιὰ ἑστάθη χαίνουσα κατεπτοημένη καὶ κινοῦσα τοὺς βραχίονάς της· ἔρριψε κατὰ γῆς τὸ κάνιστρόν της καὶ δὲν ἤθελε νὰ νοήσῃ πῶς ἡ Μαρκέλλα εὑρέθη ἐκεῖ.

— Δὲν εἶσαι σὺ ἡ Μαρκέλλα! εἶπε τέλος πρὸς τὴν κοραστίδα, ἥτις μετὰ δυνατῶν λυγμῶν ἐζήτει νὰ κρεμασθῇ ἀπὸ τοῦ τραχήλου της, ἀπὸ τῶν βραχιόνων, ἀπὸ τῶν ἐνδυμάτων, ἀπὸ παντὸς ὅ τι ἠδύνατο νὰ περιλάβῃ δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν της.

— Ἐγὼ εἶμαι! Ἀχ! Τριανταφυλλιά μου! Ἡ κυρία Ἑρμίνη ἀπέθανε!

Οἱ πόδες τῆς ἐξαιρέτου γηραιᾶς ἐκάμφθησαν· Στηριχθεῖσα εἴ τι παρὰ τὴν ὁδὸν ὕψωμα ἀνεφώνησεν:

— Ἐπέθανε! καὶ οἱ ὀφθαλμοί της ἦσαν ἐξεστηκότες καὶ τὰ χείλη της ὠχρά.

— Ναί! καὶ ἐγὼ πλέον δὲν εἶχα κανένα, καὶ μ' ἐδίωξαν...

— Ποιός;

— Οἱ κληρονόμοι.

— Καὶ ποιοί εἶνε αὐτοί;

— Δὲν τοὺς γνωρίζω. Ἀπέθανεν ἡ φίλη μας! Τώρα τί θ' ἀπογίνωμεν;

Ἡ Τριανταφυλλιὰ ἵστατο καταπεπληγμένη ὑπὸ τῆς δεινῆς ἀγγελίας.

— Τὸ λοιπόν, εἶπε μετὰ δυσκολίας ἀνορθουμένη, ἐγὼ πάντα, τί νὰ σου 'πῶ, τὸ ἔβαζε ὁ νοῦς μου, πὼς ἔτσι θὰ γίνῃ, καὶ πὼς θὰ 'πέθαινε ἅμα ἐγὼ ἔφευγα! Καὶ ποιός τὴν παραστάθηκε!

— Ἐγώ, εἶπεν ἀφελῶς ἡ Μαρκέλλα.

— Σύ! τὴν τσαμένη! εἶπεν ἡ Τριανταφυλλιὰ θεωροῦσα πλέον τὴν μικρὰν ὀρφανήν, τὴν θετὴν κόρην τῆς κυρίας Ἑρμίνης, ὡς θετὴν κόρην αὐτῆς τῆς ἰδίας.

— Πᾶμε 'ς τὸ σπίτι, κ' ἐκεῖ θὰ σου τὰ 'πῶ ὅλα. Δὲν πρέπει νὰ μας 'δοῦν νὰ κλέμε μέσ' 'ς τὸ δρόμο.

Ὦ! τί πένχρὸν καὶ στενόχωρον τὸ οἴκημα εἰς ὃ εἰσῆλθεν ἡ Μαρκέλλα! Οὐδέποτε εἶχε φανταστῇ ὅτι ἦτό ποτε δυνατὸν νὰ ζήσῃ ἄνθρωπος ἐν τοσαύτῃ στενοχωρίᾳ. Τὰ τρία παιδία, ξανθὰ καὶ χαρίεντα ὡς ἄγγελοι ζωγραφητοί, ἦσαν ῥακένδυτα μέν, ἀλλ' ὅμως αἱ φιλόπονοι χεῖρες τῶν δύο γυναικῶν εἶχον ἤδη μεριμνήσῃ νὰ συρράψωσι καὶ ἐπισκευάσωσι τὰ ῥάκη. Ἐφαίνετο δὲ ὅτι ἀφ' ἧς ὥρας ἦλθον, οὐδὲν ἄλλο ἐποίουν ἢ ἐπλύνον, ἐξεσκόνιζον καὶ ἐκαθάριζον πανταχόθεν.

Ἡ Ζαλίνη καὶ αὐτὴ ἐξεπλάγη οὐχ ἧττον ἢ ἡ Τριανταφυλλιὰ· ἀλλ' εἶχε τὸν νοῦν ὀξύτερον καὶ μᾶλλον ἀνεπτυγμένον, καὶ παραχρῆμα κατενόησε πάντα τὰ καθ' ἕκαστα τῆς λυπηρᾶς ἱστορίας, καὶ ἀνέλαβε νὰ ἐπεξηγήσῃ διαφόρους αὐτῆς λεπτομερείας ἀσαφεῖς εἴ τε τὴν Τριανταφυλλιὰν καὶ τὴν Μαρκέλλαν, οἷον τὴν ὕπαρξιν καὶ τὴν ἄφιξιν τῶν κληρονόμων, περὶ ὧν οὐδέποτε ἐμερίμνησεν ἡ Τριανταφυλλιὰ νὰ μάθῃ τι.

Τοιαύτη τις ἦτο ἡ Τριανταφυλλιὰ· ἁπλούστατα διέγραφε τῆς μνήμης της πάντας ὅσους δι' οἷον δήποτε λόγον εἴτε δὲν ἠγάπα, εἴτε δὲν ἐξετίμα. Καὶ ἀνέπαυε μὲν οὕτω πως τὴν καρδίαν της, λησμονοῦσα τοὺς ὅπως δήποτε δυσαρεστήσαντας αὐτήν, ἀλλ' ὅμως, ὡς ἀντάλλαγμα τῆς ἐνδορύχου ταύτης ἀναπαύσεως, περιέπιπτεν εἰς παντελῆ ἄγνοιαν τῶν ἔξεων καὶ τῶν πράξεων τῶν ἀνθρώπων, οὓς ἐφυγάδευεν ἐκ τῆς μνήμης της.

Ἐὰν μὴ εἶχε τὸ κακὸν τοῦτο ἐλάττωμα, θὰ ἐνεθυμεῖτο τὰς ἀρκιὰς καὶ βραχείας ἐπισκέψεις τῆς κυρίας Γρεναρδώνη, ἥτις ὀσάκις ἤρχετο οὐδένα ἄλλον λόγον εἶχεν ἢ νὰ δανείζηται παρὰ τῆς ἐξαδέλφης της, τὰ δὲ συνεχῆ αὐτῆς «ἄμε κ' ἔλα» περιωρίσθησαν ἀπὸ δεκαετίας ἤδη, ἕνεκα ἀνοήτου ἔριδος αὐτῆς· διὸ καὶ ἡ κυρία Ἑρμίνη ἐπειδὴ εἶχεν ἀπαυδήσῃ βλέπουσα ἑαυτὴν ἀπὸ πολλοῦ χρόνου «ξεψαχνιζομένην», ἐχάρη χαρὰν μεγάλην, διότι εὗρεν οὕτω πως εὔλογον ἀφορμὴν νὰ περιορίσῃ τὸ κακόν, καὶ νὰ παρακαλέσῃ τὴν ἐξαδέλφην της νὰ ἀναστείλῃ ἐπ' ἀόριστον τὰς ἐπισκέψεις της.

Θὰ ἐγίνωσκεν ὡσαύτως ὅτι οἱ Περμενῆ, ἐξ ἴσου μὲν ἄπλουστοι καὶ αὐτοί, ἀλλὰ μᾶλλον ἀκριβεῖς περὶ τοὺς τύπους, εἶχον ἐκβιάσῃ τὴν κυρίαν Ἑρμίνην διὰ παντοίων χαμαιζήλων θωπειῶν, νὰ ὑποσχεθῇ προφορικῶς ὅτι θὰ προικίσῃ τὸν νέον Περμενῆ· ἅμα δὲ λαβόντες τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην, ἐφάνησαν τοσοῦτον ἀπαιτητικοί, ζητοῦντες παρ'

αὐτῆς ἀπέναντι χρήματα, ὥστε ἡμέραν τινὰ ἀγανακτήσασα ἐδήλωσεν εἰς αὐτοὺς « νὰ καθήσουν 'ς ταύγά τους ». Ἔκτοτε δὲ οἱ δόλιοι οὗτοι ἄνθρωποι οὐδέποτε ἔπαυσαν περισαίνοντες τοὺς ὅπως δήποτε δυναμένους νὰ ἐπιδράσωσιν ἐπὶ τῆς γηραιᾶς κόρης.

Ἡ Τριανταφυλλιὰ θὰ ἐγίνωσκε πρὸς τούτοις, ὅτι οἱ ἄνθρωποι οὗτοι πάντες ἐμίσουν τὴν Μαρκέλλαν, ὑπολαμβάνοντες αὐτὴν ὡς μέλλουσαν νὰ ἀποστερήσῃ αὐτοὺς τῆς προσδοκωμένης κληρονομίας, καὶ ὅτι θὰ ἦτο ἔργον ἀφροσύνης νὰ ἔμενεν ἡ Μαρκέλλα μόνη μετὰ τῆς κυρίας Ἑρμίνης... Ἀλλ' ἡ Τριανταφυλλιά, ὡς εἴδομεν, οὐδὲν τούτων ἐγίνωσκε, σύστημα ἔχουσα νὰ βαδίζῃ τὴν ὁδόν της μετὰ παρωπίων, ὅπως οἱ ἵπποι, ἵνα ἔμπροσθεν αὐτῆς βλέπῃ μόνον.

Ἀλλ' ἡ κυρὰ Ζαλίνη ἔβλεπε μακρότερον· μετὰ τὰς πρώτας στιγμὰς τῆς λύπης καὶ τῆς ἐκπλήξεως, ἀνέκρινε τὴν Μαρκέλλαν ἐν τάξει, ἵνα ἀκριβῶς πληροφορηθῇ περὶ πάντων τῶν ὅπως δήποτε σχετιζομένων πρὸς τὸ μοιραῖον σύμβεβηκός. Τῇ ἐφαίνετο δὲ σκληρότατον νὰ καταπέσῃ ἡ κοράσις ἀπὸ τοῦ εὐαρέστου καὶ ἀνέτου βίου εἰς τὴν δεινοτάτην πενίαν. Ἀλλ' ὅμως, ἐπειδὴ οὐδὲν ὁριστικὸν εἶχεν ἀποφασισθῆ, ὤφειλον νὰ ἀρκεσθῶσιν εἰς τὰ παρόντα.

— Ἄχ! εἶπεν ἡ Μαρκέλλα, εἶδες; ἐλησμόνησα τὸ κουτί μου! Καὶ δὲν εἰξεύρω τί ἔχει μέσα.

Καὶ ταῦτα λέγουσα ἀνείλκυσεν ἐκ τοῦ θυλακίου της τὴν ἐξηντερισμένην πυξίδα, καὶ εἰσάγουσα ἐπανειλημμένως τὴν χεῖρα εἰς τὸ θυλάκιον, ἐξήγαγε καὶ ἀπέθεσεν ἐπὶ τῆς τραπέζης μεταξὺ δρακὸς ἐκ τῶν ἀλλοκότων ἐκείνων πραγμάτων, δι' ὧν μόνα τὰ κοράσια ἔχουσι τὸ προνόμιον νὰ παραγεμίζωσι τὰ θυλάκιά των, ἱκανὴν ποσότητα χρυσῶν νομισμάτων καὶ τραπεζικῶν γραμματίων συνεπτυγμένων.

— Μὰ ἐσύ, βλέπω, ἔχεις αὐτοῦ μίαν μικρὴν περιουσίαν, εἶπεν ἡ κυρὰ Ζαλίνη.

Καὶ ἀληθῶς τά τε τραπεζικὰ γραμμάτια καὶ τὰ χρυσᾶ νομίσματα συνεποσοῦντο εἰς χίλια καὶ πλέον φράγκα.

— Αἴ! φθάνουν μόνον νὰ γυρίσωμε, εἶπεν ἡ Τριανταφυλλιὰ στενάζουσα, ἀλλὰ ὄχι ὅμως καὶ νὰ ζήσῃ κανεὶς... μὲ τὴν ἀνεσί του. Τὸ καλὸ εἶνε ποὺ ἔχω ἐγὼ χρήματα, καὶ βέβαια ἐγὼ δὲν τα ἔχω νὰ τα δώσω 'ς αὐτοὺς τοὺς κληρονόμους τους χαμένους. Ἡ κυρία μοῦ εἶχεν εἰπῆ νὰ πάγω χρήματα 'ς τὸν τραπεζίτη της, τὴν ἡμέρα ποὺ ἔφυγα, καὶ τόσον ἤμουν ἄνω κάτω, ποὺ δὲν ἐπῆγα. Εἶνε ἀκόμη τρεῖς χιλιάδες φράγκα ποὺ ψυχὴ δὲν τα ξέρῃ, παρὰ μόνον ἡ μακαρίτισσα, αὐτὴ τώρα δὲ θὰ γυρίσῃ νὰ μου εἰπῆ ὄχι. Τὸ χρηματικὸ αὐτό, Μαρκέλλα, εἶνε 'δικό σου, γιατὶ ὅσο γιὰ 'μένα, αὐτὸ δὲν εἶνε 'δικό μου, καὶ ἔπειτα ἐγὼ δὲν το χρειάζομαι. Εἶνε ἡ προῖκά σου, παιδάκι μου!

Ἡ Μαρκέλλα ἄνευδος παρετήρει τὴν μικρὰν περιουσίαν της ἐξηπλωμένην πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν της.

— Δὲν εἶνε 'δικά μου, εἶπε βραδέως.

— Ἐγὼ τὸ ξέρω ἀπ' τὴ μακαρίτισσα, πῶς ἤθελε νὰ σε ἀσφαλίσῃ· καὶ θὰ σ' ἄφινε πολὺ περισσότερα, ἂν ἐπρόφταινε νὰ κάμῃ τὴ διαθήκη της. Ἐγὼ σοῦ το λέω πῶς εἶνε 'δικά σου, καὶ πρέπει νὰ τα κρατήσῃς. Εἶνε κρίμα νὰ πέσουν 'ς τὰ χέρια αὐτωνῶν τῶν διαστραμμένων ἀνθρώπων, ποὺ ὅλο καὶ τὴν ἐσύγχιζαν τὴ μακαρίτισσα.

— Ἔχομε καιρὸ νὰ το σκεφθοῦμε, ὑπέλαβεν ἡ κυρὰ Ζαλίνη. Τώρα πρέπει νὰ φάγῃ ἡ Μαρκέλλα καὶ ἔπειτα νὰ πλαγιάσῃ. Τὴ βλέπω τόσο χλωμὴ καὶ χαλασμένη ποὺ σπαράζει ἡ καρδιά μου.

Ἡ κοράσις προσεπάθησε νὰ φάγῃ καὶ νὰ κοιμηθῇ, μόνον καὶ μόνον ἵνα ὑπακούσῃ· ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα αὐτῆς καὶ τὸ πνεῦμα, σφόδρα τεταραγμένα ὄντα, δὲν την ἄφινον νὰ ἡσυχάσῃ κατ' οὐδένα τρόπον. Ἐξηπλώθη ἐπὶ τοῦ πενιχροῦ κραββάτου τοῦ μόνου ὑπάρχοντος πρὸς ἀνάπαυσιν ἐπίπλου, καὶ τοὺς μὲν ὀφθαλμοὺς ἔχουσα κλειστούς, τὰ δὲ ὦτα ἀνοικτά, παρεδόθη ἄνευ ἀνιστάσεως εἰς πλείστας ὅσας σκέψεις καὶ ἀναμνήσεις καταλαβούσας αὐτὴν ἐξ ἐφόδου.

— Τί νὰ το κάνωμε τὸ κορίτσι; εἶπεν ἡ κυρὰ Ζαλίνη ὅτε τὰ μὲν δύο πρεσβύτερα παιδία ἀπῆλθεν εἰς τὸ σχολεῖον, τὸ δὲ μικρότερον ἐστάλη εἰς τὸν κῆπον νὰ σκαλίσῃ τὰ λάχανα.

— Σοῦ λέγω πῶς ἡ τρεῖς χιλιάδες φράγκα εἶνε 'δικά της· θὰ τα βάλωμε 'ς τὴν Τράπεζα 'ς τὸ ὄνομά της, καὶ μ' αὐτὰ ποὺ ἔχει τώρα ἂς πορευθῇ ὅπως ἄπως. Δὲν 'μπορεῖς νὰ της μάθῃς τὴν τέχνη σου;

— Ἐγὼ πάντα τὸν εἶχ' αὐτὸ τὸ σκοπό, ἀπεκρίθη ἡ πλύντρια, ἀλλὰ ἐπειδὴ καὶ τὴν ἔβλεπα τόσον ἀγαπημένη καὶ χαϊδεμένη, ἐμελετοῦσα γι' αὐτὴν κάτι ἄλλο καλλίτερο... Τώρα, βλέπεις, ἐμᾶς ἔχει 'ς τὸν κόσμο, δὲν εἶν' ἀλήθεια, Τριανταφυλλιά; καὶ ὅτι δὲν ἐπιθυμοῦμε νὰ την ἀφήσωμε 'ς τοὺς πέντε δρόμους;

— Ἀλ! ὁ Θεὸς νὰ μὴν το δώσῃ! ἀνεφώνησεν ἡ ἐξαίφνης Τριανταφυλλιά. Δὲν εἰξέρω πῶς νὰ σοῦ το 'πῶ, κυρὰ Ζαλίνη μου, μὰ δὲν εἰξέρεις αὐτὸ τὸ κοριτσάκι μοῦ φαινότανε πάντα σὰν παιδί δικό μας, ποὺ μᾶς τὸ ἔστειλ' ὁ Θεός, δοξασμένο τὸ ὄνομά του, γιὰ τὰ γερατειά τῆς μακαρίτισσας τῆς κυρίας Ἑρμίνης γιὰ νὰ την παρηγορῇ ποὺ ἔμεινεν ἀνύπανδρη, καὶ ἐγέρασε ἔτσι δὰ χωρὶς στεφάνι, χωρὶς παιδιά... Καὶ ξέρεις δὰ γιατὶ δὲν ἐμπῆκε 'ς τὸν κόσμο;

— Ὄχι, εἶπεν ἡ κυρὰ Ζαλίνη.

— Ἐγὼ νὰ σου εἰπῶ τὴν ἱστορία της, γιατὶ της κάνει ἔπαινος, συχώρο νἄχῃ ἡ ψυχούλα της!

καὶ ἐγὼ δὲν 'ξέρεις πόσο εὐχαριστοῦμαι νὰ 'μιλῶ γι' αὐτήνε. Ἔτσι μοῦ φαίνεται πῶς δὲν ἐπέθανε ὅσο τὸ λέω τὸ ὄνομά της.

Ἦταν ὄμορφη σὰν τὸ κρύο τὸ νερὸ ἡ Ἑρμίνη μας καὶ τὴν ἐζητοῦσαν νέοι ἄλλο τίποτα. Ἡ μητέρα της ἦταν πεθαμμένη πολλὰ χρόνια· τὸ λοιπὸν ὁ καϊμένος ὁ πατέρας της τὴν ἔβγαζε καὶ αὐτός της ἔλεγε νὰ δέχεται 'ς τὸ σπίτι τους ὑποκείμενα τῆς σειρᾶς της. Ἦταν εἰκοσιτριῶ χρονῶ καὶ δὲν ἤθελε νὰ ἀκούσῃ νὰ της λένε γιὰ 'παντρειά· μιὰ 'μέρα ὅμως νὰ σου καὶ παρρησιάζεται ἄξαφνα ἕνα παλληκάρι χαριτωμένο, καὶ νὰ μὴ σοῦ τα πολυλογῶ, τὰ ταιριάσανε μιὰ χαρά· Τί ὄμορφα ποὺ τα ἔλεγε τὰ λόγια του! μὰ «δὲν τον εἶχε τὸν παρᾶ». Καὶ τί τάχα μ' αὐτό; Ἡ Ἑρμίνη μας εἶχε προῖκα, χρηματικὸ περσότερο ἀπὸ σήμερα, γιατὶ ἀπὸ τότες ὁ πατέρας της ἐζημιώθηκε πολλὲς φορές. Τὸ ὄμορφο αὐτὸ παλληκάρι τὴν ἐζήτησε καὶ αὐτὴ εἶπε τὸ ναί». Ἄχ! καὶ νὰ την ἔβλεπες πῶς ἐγελοῦσαν τὰ γλυκά 'ματάκια της ἀπὸ τὴ χαρά της, ὅταν ἐγίνουνταν ἡ ἑτοιμασίες τῆς προίκας της! Ἦταν μιὰ χαρὰ νὰ την ἔβλεπες ἀπὸ μιὰ 'μερά!

Μιὰν ἡμέρα, νὰ σου καὶ λαβαίνει μιὰ γραφή, κυττάζει τὸ γράψιμο καὶ δὲν εἴξερε τίνος εἶνε. Μὰ θὰ το θυμοῦμαι ὅσο ζῶ! Ἐγὼ τὴν ὥραν ἐκείνη ἐσυγύριζα τὴν κάμαρά της καὶ τα λέγαμε, εἴμαστε, βλέπεις, συνομίληκες ἀπάνω κάτω, καὶ δὲν εἰξεύρεις πόση εὐχαρίστησι εἴχαμε νὰ εἴμαστε πάντα μαζί, ὅπως δὰ ἤμαστε καὶ ἔπειτα τόσα χρόνια... Τὴ βλέπω, ποὺ λές, καὶ ἀλλάζει ὄψι.

— Ἄχ! Τριανταφυλλιά, μοῦ εἶπε, ἂν αὐτὸ τὸ γράμμα δὲν εἶνε ψεύτικο, θὰ χαλάσῃ ὁ γάμος μου!

Ἐγώ, καταλαβαίνεις, τὴν ἐρώτησα νὰ μου εἰπῇ τί τρέχει, καὶ αὐτὴ μοῦ δείχνει τὸ γράμμα. Μὰ δὲν 'μπορεῖς, κυρὰ Ζαλίνη μου, δὲν 'μπορεῖ ποτὲς νὰ βάλῃ ὁ νοῦς σου τί κακία εἶνε 'ς τοὺς ἀνθρώπους. Τῆς ἔγραφε μιὰ κοπέλλα φτωχούλα. Ὁ ἀρραβωνιαστικός τῆς Ἑρμίνης τὴν ἐγύρεψε πρὶν ἀκόμα γνωρίσῃ τὴν Ἑρμίνη, καὶ ἦταν ἕτοιμα ὅλα τὰ πάντα γιὰ τὸ γάμο, καὶ ἡ κοπέλλα τον ἀγαποῦσε, 'μάτια μου! ποῦ ἔχανε τὸ νοῦ της... Αὐτήνε τὸ λοιπὸν ἔπρεπε νὰ στεφανωθῇ καὶ ὄχι ἄλλη καμμιά. Νά, αὐτὸ ἤτανε, μοναχὰ ἡ Ἑρμίνη μας εἶχε πλειότερη προῖκα.

— Πήγαινε, Τριανταφυλλιά μου, νὰ ἰδῇς ἂν εἶνε ἀλήθεια, μοῦ εἶπεν ἡ Ἑρμίνη. Καὶ ἂν τυχὸν εἶνε ἀλήθεια, νὰ της εἰπῇς ὅτι ἐγὼ δὲν τον παίρνω, ἀφ' οὗ ἔχει δώσῃ τὸ λόγο του σὲ ἄλλη· μακάρι καὶ ἂν ἤτανε χίλιες φορὲς καλλίτερος καὶ ἂν τον ἀγαποῦσα χίλιες φορὲς περισσότερο.

Πηγαίνω, κυρὰ Ζαλίνη μου, καὶ ἦταν ἀλήθεια! Ὅλο τὸ σπιτικὸ ἦταν φαρμακωμένο ἀπὸ τὴν ἀνέλπιστη συφορά, μὰ ἐκρατιότανε ὅλοι τους γιὰ νὰ μὴ βλέπῃ ἡ κόρη καὶ πικραίνεται. Γυρίζω καὶ τα λέω 'ς τὴν Ἑρμίνη, καὶ, νὰ σου κάμω ὅρκο, ἡ καρδιά μου ἤτανε πικραμένη γιατὶ ἐγὼ εἴξερα πῶς ἡ Ἑρμίνη ἦταν ἀπὸ 'κείνες ποὺ ὅ τι 'ποῦν δὲν το ξελένε. Ἔδωκε πίσω τὸ λόγο της 'ς τὸ παλληκάρι, καὶ τόσα τοῦ ἔκανε ποὺ τον ἐκατάφερε νὰ κάνῃ τὸ χρέος του καὶ νὰ πάρῃ τὴν ἄλλη κοπέλλα. Μὰ τί τη θέλεις τὴν Ἑρμίνη! ἡ λύπη της ἤτανε μεγάλη, καὶ νὰ ἰδῇς ποὺ δὲν ἤθελε καὶ νὰ το ἀποδείξῃ, γιατὶ βέβαια δὲν ἤτανε τῆς σειρᾶς της νὰ κάθεται καὶ νὰ κλαίῃ σὰν μωρὸ παιδί. Λίγο λίγο ἐσωνότανε, ἀδυνάτισε, ἔχασε τὴν ὄψι της, ἐγίνεν ἀγνώριστη, δὲν την ἔκανες πιὰ γιὰ Ἑρμίνη. Ἐπῆρε τὴν ἄδεια τοῦ πατέρα της νὰ στείλῃ ὅλη της τὴν προῖκα 'ς τὴν κοπέλλα καὶ ὁ πατέρας τῆς της εἶπε νὰ κάνῃ ὅ τι θέλῃ. Ὁ καϊμένος δὲν εἰξέρεις, κυρὰ Ζαλίνη μου, πόσο το 'πῆρε κατάκαρδα! τὴ ζωή του θὰ ἔδινε νὰ μὴν τη βλέπῃ νὰ κλαίῃ. Ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνη ἔκαμε πιὰ σταυρό, δὲν ἤθελε νὰ ἀκούσῃ νὰ της ποῦν γιὰ 'παντρειά. Ἐξέρεις τί ἔλεγε; τάχα πῶς τὴν πρώτη φορὰ ἤτανε: στάσου νὰ ἰδῇς πῶς το ἔλεγε, ἤτανε... ἤτανε... ὁ σεκεθάματος ποὺ ἔμαθε τάχα τὴν εἴδησι καὶ της ἔγραψε πῶς ὅτι τὸ παλληκάρι ἐκεῖνο εἶχε δοσμένα ἀλλοῦ τὸ λόγο του. Τὸ λοιπὸν μοῦ φαίνεται, πῶς ὅτι ὁποιον ἄνδρα καὶ ἂν πάρω, πάντα θὰ βρίσκεται κάπου καμμιὰ ἄλλη νέα ποὺ θὰ πικραίνεται καὶ θὰ κλαίῃ ἐξ αἰτίας μου. Αὐτὰ ἔλεγεν ἡ μακαρίτισσα, μὰ νὰ σου εἰπῶ, καθὼς ἐγὼ ἐκατάλαβα, δὲν το ἔκανε γι' αὐτό, ἀλλὰ γιατὶ τον ἀγαποῦσε ποὺ τρελλαινότανε τὸν ἀγαπητικό της καὶ δὲν ἤθελε νὰ το μαρτυρήσῃ. Αὐτὸ ἤτανε καὶ γι' αὐτὸ ἐπροτίμησε νὰ ζήσῃ παρθένα».

Ἡ Μαρκέλλα ἠκροᾶτο πάντα ταῦτα, ἀλλ' οὐδὲν ἤκουε, διότι τὸ πνεῦμά της ἐβαυκαλίζετο ὑπὸ εἰκόνων αἰωρουμένων. Μετ' οὐ πολὺ εἶδε διαγραφομένην ἐνώπιόν της τὴν εἰκόνα τῆς Ἑρμίνης, νέας καὶ εὐμορφοτάτης ἐν ἡλικίᾳ εἴκοσι ἐτῶν, καὶ τὸ κομψὸν σκιαγράφημα νέου ἀξιεράστου ὁμοιάζοντος πρὸς τὸν Ῥοβέρτον Βρεῶ. Ἔπειτα εἶδε τὰς ἀσχήμους μορφὰς τῶν κληρονόμων, τὸ αὐστηρὸν πρόσωπον καὶ τοὺς μεστοὺς ἀγαθότητος ὀφθαλμοὺς τοῦ γηραιοῦ ἰατροῦ... Πῶς νὰ μὴ τον ἴδῃ πρὶν ἀναχωρήσῃ ἐκ τοῦ οἴκου τῆς κυρίας Ἑρμίνης; Ἔπειτα δὲ πᾶσαι αὗται αἱ εἰκόνες παρέστησαν ἐν τῷ πνεύματί της, καὶ αἴφνης ἐπανεῖδε τὸ ἡλιοκαὲς πρόσωπον καὶ τοὺς μεστοὺς οἴκτου ὀφθαλμοὺς τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου, ὃν συνήντησε παρὰ τῇ δεξαμενῇ ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς Ὁμονοίας.

— Ὁ καϊμένος, διενοήθη ἡ Μαρκέλλα, εἴθε νὰ εὕρῃ ὅπως ἐγὼ ὅ τι ἐζήτει...

Καὶ ἀπεκοιμήθη ὕπνον βαθύτατον.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Ὅταν τὸ φῶς τῆς γνώσεως τὰ πάντα θὰ φωτίσῃ,
Καὶ ἀδελφότης τοὺς λαοὺς συσφίγξῃ ἐν σοφίᾳ,
Ὅταν εἰσδύσῃ ἡ πρόοδος παντοῦ, καὶ οὐδεμία
Πτυχὴ ἀνεξερεύνητος ὑπάρξῃ ἐν τῇ κτίσει,

Ὦ! τότε κι' οἱ ἐρατειναὶ θεαὶ τῶν Ὀλυμπίων,
Οἱ ἀναζῶντες σήμερον λαμπρῶς εἰς τοὺς ἀστέρας,
Θὰ ἐξωσθῶσι τῶν χρυσῶν αὐτῶν καταφυγίων,
Καὶ τέλεον θ' ἀπαρνηθῇ ὁ κόσμος τὰς χιμαίρας.

Κι' εἰς οὐρανὸν, τοῦ οὐρανοῦ ἄξιους καὶ τῆς φήμης,
Θ' ἀναβιβάσ' ἡ ποίησις καὶ θὰ κατοστερίσῃ
Ἐκείνους ὅσοι, πρὸς θεοὺς καὶ ἡμιθέους ἔσοι,
Ἐπάλαισαν καὶ ἤθλησαν ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης.

Κ. Παλλμας.

ΠΕΡΙ ΠΕΝΘΟΥΣ

ΣΤ'.

Περὶ πένθους ἐν Ἀσίᾳ καὶ ἐν Μαλαισίᾳ.

Τὰ ἐν τοῖς πένθεσι γινόμενα ἐν τῷ ἰαβανικῷ πελάγει εἰσὶ ποικιλώτατα. Ἄλλοτε οἱ Βατταῖοι ἐφόνευον καὶ ἔτρωγον εὐσεβῶς καὶ ἐν πομπῇ τοὺς γεγηρακότας γονεῖς, τὸ αὐτὸ δ' ἐποίει, κατὰ τὸν Μάρκον Πόλον καὶ ἰνδικόν τι ἔθνος (!) κατὰ δὲ τὸν Ἡρόδοτον οἱ Ἰσσηδόνες, οἵτινες κατατέμνοντες τὸν τεθνεῶτα γονέα, ἀνεμίγνυον τὰ κρέα αὐτοῦ μετὰ τῶν κρεῶν προβάτων καὶ προετίθουν τράπεζαν εἰς πάντας τοὺς προσήκοντας.

Νῦν ἡ ταφὴ τῶν νεκρῶν εἶναι συνηθεστάτη ἐν τῷ ἰαβανικῷ πελάγει. Ὑπάρχουσι νεκροταφεῖα ἐν λόφοις, σκιαζόμενα ὑπὸ τοῦ φυλλώματος ἐπιταφίων δένδρων (plumeria acutifolia). Ἐν παλαιοτέροις χρόνοις οἱ νεκροὶ ἢ ἐγκατελείποντο παρὰ τὴν ῥίζαν δένδρου ἐν δάσει, ἢ ἐρρίπτοντο εἰς τὸ ὕδωρ, ἢ ἐκαίοντο μετὰ μιᾶς ἢ πλειόνων γυναικῶν, σφαζομένων πρότερον. Τοῦτο δ' ἐγίνετο προφανῶς κατὰ μίμησιν τῶν ἰνδικῶν *σουττίς*. Ἐνιαχοῦ προτιμᾶται ἡ ἔκθεσις τοῦ νεκροῦ ἐπὶ ἱκριωμάτων, κατὰ τὸν τρόπον τῶν Πολυνησίων καὶ τῶν Ἀμερικανῶν. Τὸ πτῶμα, κατατιθέμενον ἐν φερέτρῳ, ἀποτίθεται ὑψηλὰ ἐπὶ ξυλώσεως στηριζομένης διὰ πασσάλων. Οἱ Θαγενεῖς Πουλονεᾶς σπείρουσιν ἔπειτα περὶ τὸ ἱκρίωμα ἀναρριχητικὰ φυτά, ἅτινα μετ' οὐ πολὺ καλύπτουσι τὸ φέρετρον διὰ χλοεροῦ περιβλήματος. Τὰ αὐτὰ περίπου τελοῦσι καὶ οἱ Καγιανοὶ τοῦ Βορνέου, οἵτινες ὅμως φυλάττουσιν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας τὸν νεκρὸν ἐν ταῖς κατοικίαις αὐτῶν, καὶ τῷ προσφέρουσι τροφὰς καὶ ἀνάπτουσι περὶ αὐτὸν φῶτα, ἐν ᾧ αἱ γυναῖκες κόπτονται καὶ ὀδύρονται. Μετὰ τοῦ νεκροῦ θάπτουσι καὶ τὰ πράγματα αὐτοῦ, πολλάκις δὲ καὶ τὸν δοῦλον, ἐπὶ τούτῳ φονευόμενον, διότι ἡ σκιὰ τοῦ θανόντος ἀνάγκη νὰ ἔχῃ προσήκουσαν συνοδίαν ἐν τῷ ἄλλῳ κόσμῳ. Ἐκ τῆς αὐτῆς δοξασίας ὁρμώμενοι καὶ οἱ Δαϋάκοι τοῦ Βορνέου φιλοτιμοῦνται μετὰ ζήλου νὰ συλλέξωσιν ὅσον ἔνεστι πλείονας κεφαλάς, πιστεύοντες ὅτι ὁ ἀποκεφαλιζόμενος ὑποχρεοῦται νὰ δουλεύῃ αὐτοῖς ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ. Διὰ τοῦτο δὲν ἀποβάλλουσι τὸ πένθος, ἐπὶ τῷ θανάτῳ συγγενοῦς, ἂν μὴ κατορθώσωσι νὰ προμηθευθῶσι μίαν κεφαλήν, ἤτοι ἐν ἄλλοις λόγοις νὰ πέμψωσιν ἕνα δοῦλον εἰς τὸν τεθνεῶτα. Πατήρ, ἀπολέσας υἱόν, φονεύει τὸν πρῶτον ἐντυγχάνοντα, θεωρῶν τοῦτο καθῆκον ἱερόν. Δὲν ἐπιτρέπεται δὲ παντὶ νέῳ νὰ συμφευθῇ, ἂν μὴ προμηθευθῇ μίαν κεφαλήν. Αἱ ἐνέδραι καὶ αἱ παγίδες πρὸς σύλληψιν καὶ ἀποκεφάλισιν ἀνθρώπων εἶνε ἔθιμον ἐθνικὸν τῶν Δαϋάκων, οἵτινες θεωροῦσι τοῦτο πολλῶν ἐπαίνων ἄξιον. Κατὰ τὸν Wallace, οἱ Δαϋάκοι εἰσὶν ἄλλως ἀγαθοί, ὅπερ οὐδόλως εἶνε παράδοξον· διότι τὸ αἴσθημα τοῦ καθήκοντος, φωτιζόμενον ὑπὸ τοῦ ὀρθοῦ λόγου, ὡθεῖ καὶ αὐτοὺς καὶ πολλοὺς ἄλλους εἰς μυσαρὰς παρεκτροπάς.

Τὰ ὑπὸ τῶν Μογγόλων καὶ τῶν Μογγολοειδῶν τῆς ἠπειρωτικῆς Ἀσίας συνειθιζόμενα ἐν τοῖς πένθεσι, καίτοι διαφέροντα ἀλλήλων ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον, παρουσιάζουσι μεγάλην ὁμοιότητα ἐν τοῖς καθόλου. Φαίνεται δέ, ὅτι πάντες οἱ ἐθνικοὶ κλάδοι τῆς μεγάλης ἐκείνης φυλῆς ἐν ἀρχῇ ἐγκατέλειπον τοὺς νεκρούς, ἤτοι ἐκθέτοντες ἐν ἀγροῖς, ἤτοι ῥίπτοντες αὐτοὺς εἰς τὴν θάλασσαν, εἰς ποταμοὺς κλπ. Εἶτα δὲ κατέκαιον πυρὶ τοὺς ἐπιστήμους ἄνδρας, καὶ τέλος, ὡς συμβαίνει νῦν ἐν Σινικῇ, τὴν καῦσιν τῶν νεκρῶν ἀντικατέστησεν ἡ ταφή. Ἐπιαχοῦ δ' ἀπαντῶσιν ὡσαύτως, τοὐλάχιστον ἐν συμβολικαῖς περιστάσεσι, καὶ αἱ ἐπικήδειαι θυσίαι πραγμάτων ἢ ἀνθρώπων.

Ἡ τῶν νεκρῶν καῦσις δεῖται καὶ χρόνου μακροῦ καὶ δαπανῶν οὐκ ὀλίγων, διὰ τοῦτο οὐδαμοῦ δύνανται νὰ συμμορφωθῶσι τῇ συνηθείᾳ ταύτῃ οἱ πένητες. Ὅθεν ἡ ἐγκατάλειψις τῶν νεκρῶν εἶναι ἐν μεγάλῃ χρήσει παρὰ τοῖς Μογγόλοις καὶ τοῖς Μογγολοειδέσι τῶν κατωτέρων τάξεων. Τούτου δ' ἕνεκα καὶ οἱ τοῦ ὄχλου ἐν Σιάμῃ ῥίπτουσι τοὺς νεκροὺς αὐτῶν εἰς τὸ ὕδωρ, ἄνευ πομπῆς τινὸς οἱασδήποτε.

Ὁμοίως οἱ Θιβέτιοι ἐγκαταλείπουσι τοὺς νεκροὺς τῶν οἰκείων ἐλώρια εἰς τοὺς κόρακας καὶ τοὺς γῦπας, κλπ. Τοῦτ' αὐτὸ ποιοῦσι καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν Μογγόλων, οἵτινες ἐρωτῶσι μόνον τοὺς Λάμας, ὅπως μάθωσιν εἰς ποίαν διεύθυνσιν πρέπει νὰ τεθῇ τὸ πτῶμα. Τὰ δὲ τεθνεῶτα παιδία ἐμβάλλουσιν εἰς δερματίνους σάκκους, μετὰ τῆς προσηκούσης προμηθείας βουτύρου καὶ ἄλλων τροφῶν, καὶ εἶτα ἐκθέτουσιν αὐτὰ εἰς τὰς ὁδούς· διότι δοξάζουσιν, ὅτι ἡ νεαρὰ σκιὰ αὐτῶν, πρώρως χωρισθεῖσα τοῦ σώματος, ἐνδέχεται νὰ ἐνσαρκωθῇ ἐν τοῖς κόλποις γυναικός τινος, κατὰ τὴν διάβασιν αὐτῆς ἐκεῖθεν.

Πιθανὸν εἶναι, ὅτι αἱ κίτρινοι φυλαὶ μετὰ τὴν ἔκθεσιν τῶν νεκρῶν παρεδέχθησαν τὴν καῦσιν. Ἐνίοτε ὅμως συγχωνεύονται καὶ οἱ δύο τρόποι οὕτω λόγου χάριν ἐν Σιάμῃ πρότου νὰ κάυσωσι τὸ πτῶμα, χωρίζουσι τὰς σάρκας αὐτοῦ, ἃς ῥίπτουσιν εἰς τοὺς θῶας καὶ τοὺς γῦπας· Πολλοὶ δὲ Τάταροι, παρ' οἷς ἄγνωστος ἡ τῶν νεκρῶν καῦσις, κατακόπτουσι τὰ πτώματα τῶν οἰκείων καὶ παραβάλλουσι τὰ κομμάτια αὐτῶν βορὰν εἰς τοὺς κύνας. Ἀλλ' ἐν τῇ μογγολικῇ Ἀσίᾳ ἡ καῦσις τῶν νεκρῶν, καὶ μάλιστα τῶν ἐπισήμων, εἶναι ἐν μεγάλῃ χρήσει. Ἐν Σιάμ οἱ νεκροὶ ἀρχηγῶν κατακαίονται διὰ μεγάλης δαπάνης, ἐπὶ μεγαλοπρεποῦς πυρᾶς, ἧς ἡ κατασκευὴ καὶ χρόνον πολὺν καὶ χρήματα οὐκ ὀλίγα ἀπαιτεῖ· τούτου δ' ἕνεκα προτοῦ νὰ τῷ καπακαύσωσι ταριχεύουσι τὰ πτώματα. Οἱ δὲ τοῦ ὄχλου καίουσι καὶ αὐτοὶ ἐνίοτε τὰ πτώματα τῶν οἰκείων, ἀλλ' οὐχὶ βεβαίως ὡς οἱ ἐπίσημοι· μὴ δυνάμενοι μάλιστα νὰ ταριχεύωσι τοὺς νεκρούς, ἕνεκα τῆς ἀπαιτουμένης πρὸς τοῦτο δαπάνης, φροντίζουσι πολλάκις ν' ἀποκόπτωσι μέρος τῶν σαρκῶν, καὶ νὰ ῥίπτωσιν, ὡς οἱ Τάταροι, εἰς τοὺς κύνας, τοὺς γῦπας κλπ. Οἱ πλούσιοι Μογγόλοι φιλοτιμοῦνται νὰ κατακαίωσι τοὺς νεκροὺς τῶν συγγενῶν ἐν κλιβάνοις ἐπίτηδες κατασκευαζομένοις· ἐν τῇ τελετῇ δὲ τῆς καύσεως παρίστανται καὶ λάμαι, ψάλλοντες νεκρώσιμον ἀκολουθίαν. Οἱ Θιβέτιοι ἐμβάλλουσι τοὺς νεκροὺς εἰς λάρνακας πολυτελεῖς καὶ κατακαίουσιν αὐτούς, ὑπαυλούσης μουσικῆς· παρίστανται ἐπίσης ἐν τῇ τελετῇ καὶ ἱερεῖς, ἀδρῶς ἀμειβόμενοι, ὡς εἰκός. Οἱ καθ' ἡμᾶς Σῖναι ἐλησμόνησαν, ὡς φαίνεται, τὴν συνήθειαν τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν, ἀλλ' ἑτέρου αὐτὴν ἔτι ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Μάρκου Πόλου, τοὐλάχιστον ἐν τισι χώραις τοῦ ἀπεράντου κράτους αὐτῶν.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ταφὴ τῶν νεκρῶν εἶναι ἐν πολλῇ χρήσει ἐν τῇ μογγολικῇ Ἀσίᾳ. Οἱ Σιάμοι θάπτουσι μόνον τὰ πρὸ τῆς ὀδοντοφυΐας θνήσκοντα νήπια καὶ τὰς ἐγκύους γυναῖκας· ταύτας μάλιστα ἐκθάπτουσι μετ' ὀλίγους μῆνας, ὅπως τὰς καύσωσιν. Οἱ Βιρμάνοι ὅτε μὲν θάπτουσιν, ὅτε δὲ καταλαίουσι τοὺς νεκρούς. Οἱ νομάδες Μογγόλοι θάπτουσι τὰ πλεῖστα τῶν πτωμάτων, ἅτινα δὲν ἐκθέτουσιν εἰς βορὰν τῶν θηρίων. Οἱ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνες τῶν Μογγόλων θάπτονται ἅπαντες ἐν εὐρυτάτοις ὑπογείοις τάφοις, μετὰ πολλῆς καὶ δαπανηροτάτης πομπῆς, ἐπισφαζομένων πολλῶν ἀνθρώπων. Ὑπεράνω τοῦ ὑπογείου τάφου κτίζουσι μέγα οἰκοδόμημα, κοσμούμενον διὰ βουδικῶν ἀγαλμάτων, εἰς ὃ ἀποθέτουσι τὰς βασιλικὰς στολάς, πολυτίμους λίθους καὶ μεγάλας ποσότητας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. Περὶ δὲ τὸν νεκρὸν τοῦ ἡγεμόνος, ὃν θέτουσιν ἐν στάσει βουδιστοῦ δεδεμένου, τοποθετοῦσι παιδία φαρμάκῳ ἀποκτεινόμενα πρὸς τοῦτο, ὧν ἄλλο μὲν κρατεῖ τὸ ῥιπίδιον, ἄλλο τὴν καπνοσύριγγα κλπ. τοῦ θανόντος.

Εἶναι τοῖς πλείστοις γνωστόν, ὁποίαν σημασίαν ἀποδίδουσιν εἰς τὰς ἐπιταφίους τελετὰς οἱ Σῖναι, οἵτινες ἄλλως οὐδαμῶς ταράσσονται ἐκ τῶν παραδριωδῶν φόβων, οὓς ἐμπνέει ἡμῖν ὁ θάνατος. Ἀξιάγαστος θεωρεῖται ἐν Σινικῇ, καὶ εὐσεβοῦς υἱοῦ ἔργον ἡ δωρεὰ λαμπροῦ φερέτρου εἰς γηραιοὺς γονεῖς. Χαίρουσι δὲ τὰ μάλιστα καὶ οἱ γονεῖς τοιοῦτο λαμβάνοντες δῶρον· διότι οἱ Σῖναι, ἀπηλλαγμένοι κατὰ τὸ πλεῖστον τῶν ἡμετέρων ζωηρῶν δοξασιῶν περὶ μελλούσης ζωῆς, ἀτενίζουσι μετὰ πολλῆς ἀταραξίας τὸν θάνατον. Ἀλλ' οἱ συγγενεῖς τοῦ θανόντος ἐν Σινικῇ καὶ αὐτὴν τὴν μεγαλοπρεπεστάτην κηδείαν ὑπολαμβάνουσιν ὑποδεεστέραν τῆς ἐμπρεπούσης τῷ νεκρῷ, καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις κατατρέφονται οἰκονομικῶς οἰκογένειαι, ὅπως κηδεύσωσι προσηκόντως νεκρόν.

Αἱ ἐπικήδειαι θυσίαι, μέχρι τοῦ νῦν οὖσαι ἐν χρήσει κατὰ τὸν θάνατον ἐπισήμων τινῶν Τατάρων, εἶναι συνήθεια ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἐριζωμένη ἐν τῇ μογγολικῇ φωνῇ. Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Μάρκου Πόλου, κομιζομένου τοῦ νεκροῦ ἀρχόντος Τατάρου εἰς τὴν τελευταίαν κατοικίαν αὐτοῦ, οἱ συνοδεύοντες τὴν κηδείαν συνείθιζον νὰ ποκτείνωσι τοὺς ἐντυγχάνοντας, ἐπιλέγοντες: «Ὑπάγετε νὰ ὑπηρετῆτε τὸν αὐθέντην σας εἰς τὸν ἄλλον κόσμον». Συνείθιζον ἐπίσης νὰ ἐπισφάττωσι τὸν κάλλιστον τῶν ἵππων τοῦ θανόντος, ὅπως δύνηται οὗτος νὰ ἐπιβαίνῃ αὐτοῦ ἐν τῇ ἄλλῃ ζωῇ.

Ἀπαντάχοῦ σχεδὸν ἡ φαντασία τοῦ κατὰ φύσιν ἀνθρώπου ἔπλασεν, ὅτι ἡ ζωὴ ἐξακολουθεῖ μετὰ θάνατον κατὰ τύπον ἀναλογώτατον τῇ πραγματικῇ ὑπάρξει. Ὅθεν φυσικωτάτη ἦτο ἡ σκέψις, ὅτι δέον νὰ χορηγῆται τῇ αἰθερίᾳ καὶ ὑλικῇ σκιᾷ τοῦ τεθνεῶτος συνοδία τῶν αἰθερίων ἐπίσης σκιῶν τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἐφίλουν καὶ ἐθεράπευον αὐτὸν ζῶντα, τῶν κατοικιδίων ζῴων, τῶν ὅπλων καὶ τῶν τοιούτων, ὧν κατὰ τὴν ὁρατὴν αὐτοῦ ὕπαρξιν ἐποιεῖτο χρῆσιν. Ἡ ὀλεθρία αὕτη δοξασία ὑπηγόρευσε βεβαίως τὸν φόνον ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, ἴχνη δὲ ταύτης ἀπαντῶσιν ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς ἀνθρωπίναις κοινωνίαις.

Ὁ αἰνικὸς λαός, ὁ ἥκιστα φιλόθρησκος πάντων τῶν λαῶν, διήλθε καὶ οὗτος, ὡς πάντες οἱ λοιποί, χρόνους δεισιδαιμόνων προλήψεων. Εἴδομεν ὅτι ἐπὶ τοῦ Μάρκου Πόλου ἦσαν ἀκόμη ἐν χρήσει ἐν τισι αἰνικαῖς ἐπαρχίαις αἱ φονικαὶ θυσίαι· ἀλλὰ καὶ τότε ἐν ἄλλαις ἐπαρχίαις μόνον τὰ σύμβολα αὐτῶν διετηροῦντο. Οἱ ἐπισεσαγμένοι ἵπποι, τὰ ὅπλα, αἱ χρυσοποίκιλτοι ὀθόναι καὶ τὰ τοιαῦτα

(!) Τὸ αὐτὸ ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος (Β, 38) διὰ τοὺς καλουμένους Καλατίας τῶν Ἰνδῶν, «οἱ τοὺς γονέας κατεσθίουσι.» Σ. τ. Μ.

ἀντικαθίσταντο οἰκονομίας χάριν δι' ὁμοιωμάτων ἐκ περγαμηνῆς, συγκαιομένων τῷ νεκρῷ.

Κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους καὶ ἐν τῇ αὐτῇ χώρᾳ ἐτήρουν ἐνίοτε τὰ πτώματα κεκλεισμένα ἐν τοῖς φερέτροις ἐπὶ ἓξ μῆνας, καὶ παρέθετον αὐτοῖς ἐπιμελῶς καθ' ἑκάστην τροφάς. Ἀκόμη καὶ σήμερον οἱ Σῖναι παραθέτουσι νεκρικὰ δεῖπνα, ἐν οἷς προβάλλουσι τῷ νεκρῷ τροφάς, ὡς ἂν ἦτο ζωντανός. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι πλέον συμβολικὸν ἔθος διατηρούμενον ἕνεκα τῆς ἄκρας εὐσεβείας τῶν Σινῶν πρὸς τοὺς γονεῖς, ὧν τὸ πένθος φέρουσιν ἐπὶ τρία ὅλα ἔτη. Ὅμως, ἐπειδὴ διαρκοῦντος τοῦ πένθους οἱ δημόσιοι λειτουργοὶ ὀφείλουσι νὰ πέχωσι πάσης ἐργασίας, διὰ τούτους ἡ διάρκεια αὐτοῦ περιωρίσθη εἰς εἰκοσιεπτὰ μῆνας μόνον.

Ἡ χρῆσις τῶν δείπνων τῶν νεκρῶν, κοινοτάτη καθ' ἅπασαν τὴν γῆν, προέρχεται προδήλως ἐκ τῆς δοξασίας, ὅτι ἡ ζωὴ οὐδαμῶς ἐκλείπει ἕνεκα τοῦ θανάτου, ὅστις θεωρεῖται συμβεβηκὸς ἀσήμαντον. Ἐν τῷ Βουτάν, λόγου χάριν, ὁ νεκρὸς ἐφυλάσσετο ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, προτοῦ νὰ τεθῇ ἐπὶ τῆς πυρᾶς, καὶ κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον οἱ ἱερεῖς παρέθετον αὐτῷ καθ' ἑκάστην τροφάς. Σήμερον ἀκόμη οἱ κάτοικοι τῆς φυκικῆς Ῥωσσίας ἔχουσιν ἀνάλογα ἔθιμα. Οἱ Ὀστιάκοι τῆς Σιβηρίας ἀναπαριστῶσι τοὺς ἐπισήμους νεκροὺς δι' εἰδωλίων ἐκ γλυπτοῦ ξύλου καὶ κατὰ τὰ μνημόσυνα αὐτῶν παραθέτουσι τροφὰς καὶ εἰς τὰ ξοανίδια ἐκεῖνα. Ὅμοια εἰκονίδια ἔχουσι καὶ αἱ χῆραι τῶν Ὀστιάκων, πρὸς παράστασιν τῶν θανόντων συζύγων, καὶ συγκατακλίνονται μετ' αὐτῶν· οἱ συγγενεῖς μάλιστα προσφέρουσι καὶ τροφὰς εἰς αὐτά.

Ἀλλαχοῦ δέ, ὡς λόγου χάριν ἐν Σιὰμ καὶ ἐν Ταταρίᾳ, περισυλλέγουσι τὴν κόνιν τῶν καέντων νεκρῶν, καὶ ζυμοῦντες αὐτὴν σχηματίζουσιν ἢ βουδικὰ εἰδώλια, ἢ δίσκους, τοὺς ὁποίους θέτουσι πυραμιδοειδῶς. Τὰ δ' οὕτω μεταπλασσόμενα νεκρικὰ λείψανα θεωροῦνται *λάρνητες, πετᾶται*, οὓς μετ' εὐλαβείας φυλάττουσιν, ὑπολαμβάνοντες προδήλως αὐτοὺς ὡς τὸ ἐνδιαίτημα τῶν σκιῶν τῶν τεθνεώτων.

(Ch. Letourneau) Ι. Π.

Ἄλλοτε ἐθεωρεῖτο κακκεία τὸ νὰ μὴ τολμᾷ τις νὰ λέγῃ τὴν ἀλήθειαν πρὸς τοὺς ἄρχοντας, σήμερον ὅμως δὲν τολμῶσι νὰ λέγωσι ταύτην καὶ πρὸς τοὺς ὑποδεεστέρους. Ἤδη ὅτε τὰ πλήθη ἀσκοῦσι πολιτικὴν ἐξουσίαν, τάσις γενικὴ ὑπάρχει πρὸς περιποίησιν αὐτῶν καὶ κολακείαν· ὁμιλοῦσι πρὸς αὐτὰ διὰ λόγων γλυκέων. Ἀποδίδουσιν ὁμιλοῦντες εἰς αὐτὰ ἀρετάς, ὧν ἐντελῶς στερεῦνται. Ἀποφεύγουσι δημοσίᾳ νὰ προτείνωσιν ἀληθείας σωτηρίους, ἀλλὰ δυσαρέστους, καὶ ὅπως ἐνίοτε ἀποκτήσωσι τὰς συμπαθείας των προτείνουσι σχέδια, εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν ὁποίων οὐδέποτε σκοποῦσι νὰ προβῶσι.

ΟΙ ΜΕΝΕΞΕΔΕΣ

Ἄνθη τοὐρανοῦ, πεσμένα
Σ' τῆς φτωχῆς μας γῆς τὸ χῶμα,
Καὶ γι' αὐτὸ ζωγραφισμένα
Μὲ τοῦ οὐρανοῦ τὸ χρῶμα,

Ὁ Θεὸς ἀπὸ τὰ ὕψη,
Πρὶν 'ς τὴ γῆ σᾶς ρίξῃ κάτου,
Σ' τὴ ζωή σας ἔχει κρύψῃ
Κάτι τι γιὰ χάρισμά του:

Κάτι τι ποὺ νὰ μυρίζῃ
Σὰν ἀγάπη, σὰν ἐλπίδα...
Κάτι τι ποὺ νὰ θυμίζῃ
Τὴν οὐρανιά σας πατρίδα.

Κ ***

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Κατὰ τὸ ἡμερολόγιον τοῦ Οὐϊτάκερ ἐν Ἀγγλίᾳ ἀνεφύησαν κατὰ τὸ ἔτος 1884 δεκαέξ νέαι αἱρέσεις χριστιανικαί, ἀναγνωρισθεῖσαι ἐπισήμως ὑπὸ τῆς οἰκείας ἀρχῆς· ἀπεσβέσθη δὲ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος μία αἵρεσις ἐκ τῶν πρότερον ὑπαρχουσῶν. Ἐν Ἀγγλίᾳ οὐδὲν εὐκολώτερον τῆς ἱδρύσεως νέας τινὸς θρησκευτικῆς αἱρέσεως.

Νεανίαι τινὲς ἱδρύσαντες σύλλογον παρήγγειλαν εἴς τινα ξυλουργὸν βῆμα καρύϊνον. Τὸ βῆμα μετὰ τινας ἡμέρας ἦτο ἕτοιμον καὶ μετεφέρθη εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν συνεδριάσεων.

— Τί βῆμα εἶνε αὐτό; λέγει ὁ πρόεδρος εἰς τὸν τεχνίτην. Τί ἐλεεινὴ ἐργασία! . . . Αὐτὸ θὰ σπάσῃ ἐντὸς ὀλίγου.

— Ἔννοιά σας, κύριε πρόεδρε, θὰ βαστάξῃ πολὺ περισσότερο παρὰ ὁ σύλλογος.

Ὑπάλληλός τις ὑπουργείου ἤλλαξεν ὑπηρέτριαν. Τὴν ἑπομένην ἡμέραν ἡ νέα ὑπηρέτρια φέρει εἰς τὸν ὑπάλληλον τὸν καφέ.

— Σᾶς ἔφερα, ἀφεντικό, τὸν καφέ.

— Κρίμα, ἐξέχασα νὰ σοῦ πῶ νὰ μὴ μοῦ ψήσῃς καφέ. Τὸ πρωὶ δὲν πίνω ποτὲ καφέ, γιατί δὲν ἠμπορῶ τότε νὰ κοιμηθῶ δίλλου 'ς τὸ ὑπουργεῖο.

Ἀφέλεια παιδική:

Ὁ Μιμίκος πρὸς τὸν παπποῦν.

— Σήμερα, παππού, 'σ τὸν περίπατο εἴδαμε δύο γαϊδουράκια. Τὸ ἕνα ἤτανε λίγο μεγάλο· τὸ ἄλλο ἤτανε μικρὸ μικρό . . . νὰ τόσο!

Ὁ παππούς.—Καὶ πόσο ἤτανε μεγάλο;

— Ἤτανε σὰν κ' ἐμένα μεγάλο.

— Καὶ πόσο ἤτανε τὸ ἄλλο;

— Νὰ τόσο . . . σὰν κι' ἐσένα ἀπάνω κάτω, παππού.

Ὁ μικρὸς Γεώργιος ἀκούσας τὸν διάλογον:

— Δὲν 'ντρέπεσαι, Μιμίκο, τί λές; ἔχει γαϊδούρι τόσο μεγάλο 'σὰν τὸ παππού;

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 928.